

PREZES RADY MINISTRÓW

Warszawa /elektroniczny znacznik czasu/

DKPL.WK.10.2.49.2020.AF(32)

RM-10-49-20

UD98

Pani Elżbieta WITEK

Marszałek Sejmu

Szanowna Pani Marszałek,

na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiam Sejmowi

projekt ustawy o zmianie ustawy o statystyce publicznej, ustawy o powszechnym spisie rolnym w 2020 r. oraz ustawy o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2021 r.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Jednocześnie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Prezes Rady Ministrów.

Z poważaniem,

Mateusz Morawiecki

Prezes Rady Ministrów

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy o statystyce publicznej, ustawy o powszechnym spisie rolnym w 2020 r. oraz ustawy o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2021 r.

Art. 1. W ustawie z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 443) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 2 w pkt 15 lit. e otrzymuje brzmienie:
„e) dostarczania publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych;”;
- 2) w art. 35b:
  - a) w ust. 1 po pkt 21 dodaje się pkt 21a–21c w brzmieniu:
„21a) adres miejsca, pod którym znajduje się zakończenie sieci, udostępnione abonentowi publicznie dostępnej usługi telefonicznej świadczonej w stacjonarnej publicznej sieci telekomunikacyjnej;
21b) adres miejsca zamieszkania abonenta publicznie dostępnej usługi telefonicznej świadczonej w ruchomej publicznej sieci telekomunikacyjnej;
21c) adres do korespondencji abonenta publicznie dostępnej usługi telefonicznej świadczonej w ruchomej publicznej sieci telekomunikacyjnej;”;
  - b) dodaje się ust. 5 w brzmieniu:
„5. Przekazanie służbom statystyki publicznej danych osobowych z katalogu danych, o których mowa w ust. 1, przez dostawców publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych nie stanowi naruszenia tajemnicy komunikowania się w sieciach telekomunikacyjnych, o której mowa w art. 159 ust. 1 ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (Dz. U. z 2019 r. poz. 2460 oraz z 2020 r. poz. 374, 695 i 875).”;
- 3) w art. 35c w ust. 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:
„2) Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Narodowy Fundusz Zdrowia, Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców, Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej, Głównego Inspektora Weterynarii, Państwową Inspekcję Farmaceutyczną, Inspekcję Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa – z systemów i rejestrów związanych z ich działalnością ustawową.”;

Art. 2. W ustawie z dnia 31 lipca 2019 r. o powszechnym spisie rolnym w 2020 r. (Dz. U. poz. 1728) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 8 otrzymuje brzmienie:

„Art. 8. Użytkownik gospodarstwa rolnego w ramach spisu rolnego przekazuje dane w formie:

- 1) samospisu internetowego przeprowadzanego za pośrednictwem interaktywnej aplikacji dostępnej na stronie internetowej Głównego Urzędu Statystycznego, zwanego dalej „samospisem internetowym”;
- 2) bezpośredniego wywiadu przeprowadzanego przez rachmistrza spisowego z wykorzystaniem urządzenia mobilnego wyposażonego w oprogramowanie dedykowane do przeprowadzenia spisu rolnego, zwanego dalej „bezpośrednim wywiadem”;
- 3) wywiadu telefonicznego przeprowadzanego przez rachmistrza spisowego z wykorzystaniem:
  - a) zainstalowanego na komputerze oprogramowania dedykowanego do przeprowadzenia spisu rolnego lub
  - b) urządzenia mobilnego wyposażonego w oprogramowanie dedykowane do przeprowadzenia spisu rolnego – zwanego dalej „wywiadem telefonicznym”.”;

2) po art. 8 dodaje się art. 8a–8f w brzmieniu:

„Art. 8a. 1. Użytkownik gospodarstwa rolnego jest obowiązany przeprowadzić samospis internetowy.

2. Użytkownik gospodarstwa rolnego, który nie może dopełnić obowiązku przeprowadzenia samospisu internetowego, w szczególności ze względu na stan zdrowia lub inny uzasadniony interes tego użytkownika, zgłasza ten fakt służbom statystyki publicznej, telefonując na podany do wiadomości publicznej numer infolinii spisowej, nie później niż do dnia 31 października 2020 r.

Art. 8b. 1. W celu umożliwienia użytkownikom gospodarstw rolnych nieposiadającym we własnym zakresie techniczno-materialnych warunków umożliwiających przeprowadzenie samospisu internetowego gminni komisarze spisowi zapewniają bezpłatny dostęp do stanowisk komputerowych wyposażonych w sprzęt komputerowy z zainstalowanym oprogramowaniem wystarczającym do przeprowadzenia samospisu internetowego.

2. Na wniosek użytkownika gospodarstwa rolnego właściwy gminny komisarz spisowy zapewnia w czasie przeprowadzania samospisu internetowego na stanowisku komputerowym, o którym mowa w ust. 1, niezbędną pomoc w zakresie obsługi interaktywnej aplikacji, o której mowa w art. 8 pkt 1.

3. Stanowiska komputerowe, o których mowa w ust. 1, udostępnia się w urzędach obsługujących wójtów (burmistrzów, prezydentów miast).

4. Stanowiska komputerowe, o których mowa w ust. 1, powinny być dostępne dla osób niepełnosprawnych.

Art. 8c. 1. Obowiązek przeprowadzenia samospisu internetowego, o którym mowa w art. 8a ust. 1, nie wyłącza możliwości zebrania w każdym czasie danych od użytkownika gospodarstwa rolnego w formie bezpośredniego wywiadu lub w formie wywiadu telefonicznego.

2. Użytkownik gospodarstwa rolnego nie może odmówić przekazania danych w ramach spisu rolnego w formie bezpośredniego wywiadu lub w formie wywiadu telefonicznego.

3. Przekazanie przez użytkownika gospodarstwa rolnego danych w formie bezpośredniego wywiadu lub w formie wywiadu telefonicznego zwalnia go z obowiązku przeprowadzenia samospisu internetowego.

Art. 8d. 1. Bezpośrednie wywiady i wywiady telefoniczne przeprowadzają rachmistrze spisowi, którymi są:

- 1) pracownicy jednostek służb statystyki publicznej, w tym ankieterzy statystyczni, o których mowa w art. 28 ust. 4 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej, wyznaczeni przez zastępców właściwych wojewódzkich komisarzy spisowych do zebrania danych w ramach spisu rolnego od użytkowników gospodarstw rolnych;
- 2) osoby fizyczne powołane przez zastępców właściwych wojewódzkich komisarzy spisowych w wyniku naborów przeprowadzonych na zasadach i w trybie określonych w ustawie do zebrania danych w ramach spisu rolnego od użytkowników gospodarstw rolnych, z którymi jest nawiązywana współpraca na warunkach określonych w ustawie.

2. Rachmistrze spisowi, o których mowa w ust. 1 pkt 1, mogą również pełnić dyżury przy udzielaniu informacji w trybie infolinii spisowej i umawianiu bezpośrednich wywiadów z użytkownikami gospodarstw rolnych.

Art. 8e. Zastępca właściwego wojewódzkiego komisarza spisowego decyduje o sposobie, miejscu i czasie wykonywania przez rachmistrzów spisowych czynności spisowych, o których mowa w art. 8d, w zależności od aktualnych potrzeb.

Art. 8f. Za wykonywanie czynności spisowych, o których mowa w art. 8d, rachmistrze spisowi otrzymują:

- 1) w przypadku rachmistrzów spisowych, o których mowa w art. 8d ust. 1 pkt 1 – dodatek spisowy, którego sposób ustalania oraz wysokość są określone w art. 23 ust. 5–11;
- 2) w przypadku rachmistrzów spisowych, o których mowa w art. 8d ust. 1 pkt 2 – wynagrodzenie, którego sposób ustalania oraz wysokość są określone w art. 21 ust. 4–4c.”;
- 3) w art. 19 w ust. 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:
„2) zapewnia w siedzibie gminy stanowisko komputerowe z zainstalowanym oprogramowaniem wystarczającym do przeprowadzenia samospisu internetowego oraz zapewnia niezbędną pomoc w zakresie obsługi interaktywnej aplikacji, o której mowa w art. 8 pkt 1;”;
- 4) w art. 20:
  - a) w ust. 1 uchyla się pkt 2,
  - b) w ust. 6 pkt 3 otrzymuje brzmienie:
„3) sposobie wykonywania poszczególnych czynności w ramach bezpośredniego wywiadu oraz wywiadu telefonicznego z użytkownikiem gospodarstwa rolnego, w tym sposobie obsługi urządzenia mobilnego wyposażonego w oprogramowanie dedykowane do przeprowadzenia spisu rolnego.”;
- 5) w art. 21:
  - a) w ust. 3:
    - pkt 1 otrzymuje brzmienie:
„1) wskazanie terenu województwa, terminu i zakresu czynności wykonywanych w ramach przeprowadzania bezpośredniego wywiadu lub wywiadu telefonicznego z użytkownikiem gospodarstwa rolnego, z zastrzeżeniem art. 8e;”,
    - pkt 3 otrzymuje brzmienie:
„3) urządzenia techniczne powierzane rachmistrzowi spisowemu, o którym mowa w art. 8d ust. 1 pkt 2, na czas wykonywania czynności spisowych

w ramach bezpośredniego wywiadu lub wywiadu telefonicznego z użytkownikiem gospodarstwa rolnego, a także zawiera postanowienia dotyczące udostępnienia rachmistrzowi tych urządzeń oraz warunków i terminu ich zwrotu po zakończeniu czynności spisowych lub po wcześniejszym rozwiązaniu umowy;”

b) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Wynagrodzenie rachmistrza spisowego, o którym mowa w art. 8d ust. 1 pkt 2, ustala się, w zależności od formy przekazywania danych przez użytkowników gospodarstw rolnych, jako iloczyn stawki wynoszącej:

- 1) 37 zł brutto i liczby przeprowadzonych bezpośrednich wywiadów z użytkownikami gospodarstw rolnych, skutkujących prawidłowym spisaniem tych gospodarstw;
- 2) 20 zł brutto i liczby przeprowadzonych wywiadów telefonicznych z użytkownikami gospodarstw rolnych, skutkujących prawidłowym spisaniem tych gospodarstw.”

c) po ust. 4 dodaje się ust. 4a–4c w brzmieniu:

„4a. W przypadku rachmistrza spisowego, o którym mowa w art. 8d ust. 1 pkt 2, który z użytkownikami gospodarstw rolnych przeprowadza zarówno bezpośrednie wywiady, jak i wywiady telefoniczne, jego wynagrodzenie stanowi suma ustalonych na podstawie ust. 4 wynagrodzeń za przeprowadzenie tych wywiadów.

4b. Jeżeli rachmistrz spisowy, o którym mowa w art. 8d ust. 1 pkt 2, rozpoczyna zbieranie danych od użytkownika gospodarstwa rolnego w formie:

- 1) bezpośredniego wywiadu, a kończy zbieranie tych danych w formie wywiadu telefonicznego,
- 2) wywiadu telefonicznego, a kończy zbieranie tych danych w formie bezpośredniego wywiadu

– wynagrodzenie przysługuje tylko za tę formę wywiadu, w której nastąpiło zakończenie przekazywania danych przez użytkownika gospodarstwa rolnego, skutkujące prawidłowym spisaniem tego gospodarstwa.

4c. Do wynagrodzenia rachmistrza spisowego, o którym mowa w art. 8d ust. 1 pkt 2, nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2018 r. poz. 2177 oraz z 2019 r. poz. 1564).”

- d) w ust. 5:
- wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:
„Przy zbieraniu danych rachmistrz spisowy posługuje się umieszczonym w widocznym miejscu identyfikatorem, zawierającym:”,
  - pkt 1 otrzymuje brzmienie:
„1) imię i nazwisko oraz zdjęcie tego rachmistrza spisowego;”,
  - pkt 4 otrzymuje brzmienie:
„4) określenie województwa, na obszarze którego rachmistrz spisowy jest upoważniony do przeprowadzania bezpośrednich wywiadów lub wywiadów telefonicznych z użytkownikami gospodarstw rolnych;”,
  - uchyla się pkt 5,
- e) uchyla się ust. 7,
- f) ust. 8 otrzymuje brzmienie:
- „8. Rachmistrzowi spisowemu, o którym mowa w art. 8d ust. 1 pkt 2, który uległ wypadkowi podczas wykonywania czynności w ramach bezpośredniego wywiadu lub wywiadu telefonicznego z użytkownikiem gospodarstwa rolnego, a w razie wypadku śmiertelnego – członkom rodziny tego rachmistrza, przysługują świadczenia przewidziane w ustawie z dnia 30 października 2002 r. o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach (Dz. U. z 2020 r. poz. 984).”;
- 6) w art. 23:
- a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:
- „2. Stawka dodatku spisowego, z wyłączeniem dodatku spisowego przyznawanego rachmistrzom spisowym, o których mowa w art. 8d ust. 1 pkt 1, wynosi od 5% do 120% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w kwartale poprzedzającym przyznanie dodatku spisowego, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” na podstawie art. 20 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 53, 252, 568 i 1222), zwanego dalej „przeciętnym wynagrodzeniem”, za miesiąc kalendarzowy wykonywania prac spisowych. W przypadku okresowego niewykonywania prac spisowych stawka dodatku spisowego jest ustalana w wysokości proporcjonalnej do przepracowanego czasu.”;

- b) w ust. 4 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:
„Dodatek spisowy lub nagroda spisowa, z wyłączeniem rachmistrzów spisowych, o których mowa w art. 8d ust. 1 pkt 1, są przyznawane przy uwzględnieniu.”,
- c) ust. 5 otrzymuje brzmienie:
„5. Dodatek spisowy rachmistrza spisowego, o którym mowa w art. 8d ust. 1 pkt 1, ustala się, w zależności od formy przekazywania danych przez użytkowników gospodarstw rolnych, jako iloczyn stawki wynoszącej:
- 1) 37 zł brutto i liczby przeprowadzonych bezpośrednich wywiadów z użytkownikami gospodarstw rolnych, skutkujących prawidłowym spisaniem tych gospodarstw;
  - 2) 20 zł brutto i liczby przeprowadzonych wywiadów telefonicznych z użytkownikami gospodarstw rolnych, skutkujących prawidłowym spisaniem tych gospodarstw.”,
- d) dodaje się ust. 6–11 w brzmieniu:
„6. W przypadku rachmistrza spisowego, o którym mowa w art. 8d ust. 1 pkt 1, który z użytkownikami gospodarstw rolnych przeprowadza zarówno bezpośrednie wywiady, jak i wywiady telefoniczne, jego dodatek spisowy stanowi suma ustalonych na podstawie ust. 5 dodatków spisowych za przeprowadzenie tych wywiadów.
7. Jeżeli rachmistrz spisowy, o którym mowa w art. 8d ust. 1 pkt 1, rozpoczyna zbieranie danych od użytkownika gospodarstwa rolnego w formie:
- 1) bezpośredniego wywiadu, a kończy zbieranie tych danych w formie wywiadu telefonicznego;
  - 2) wywiadu telefonicznego, a kończy zbieranie tych danych w formie bezpośredniego wywiadu
- dodatek spisowy przysługuje tylko za tę formę wywiadu, w której nastąpiło zakończenie przekazywania danych przez użytkownika gospodarstwa rolnego, skutkujące prawidłowym spisaniem tego gospodarstwa.
8. Rachmistrzowi spisowemu, o którym mowa w art. 8d ust. 1 pkt 1, który jest wyznaczony do pełnienia dyżurów przy udzielaniu informacji w trybie infolinii spisowej i umawianiu bezpośrednich wywiadów z użytkownikami gospodarstw rolnych, przysługuje dodatek spisowy z tytułu pełnienia dyżurów.

9. Dodatek spisowy z tytułu pełnienia dyżurów, o którym mowa w ust. 8, jest ustalany jako iloczyn stawki wynoszącej 12 zł brutto i liczby dni pełnienia dyżuru przy udzielaniu informacji w trybie infolinii spisowej i umawianiu bezpośrednich wywiadów z użytkownikami gospodarstw rolnych.

10. Rachmistrz spisowy, o którym mowa w art. 8d ust. 1 pkt 1, pełniący dyżur, o którym mowa w ust. 8, nie może w trakcie dyżuru przeprowadzać wywiadów telefonicznych z użytkownikami gospodarstw rolnych.

11. Do dodatków spisowych nie stosuje się przepisów:

- 1) ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 537);
- 2) ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę;
- 3) ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 265 i 285).”;

7) po art. 26 dodaje się art. 26a w brzmieniu:

„Art. 26a. W razie przeprowadzania bezpośrednich wywiadów lub wywiadów telefonicznych z użytkownikami gospodarstw rolnych przez rachmistrzów spisowych, o których mowa w art. 8d ust. 1 pkt 1, dysponent części 58 – Główny Urząd Statystyczny może dokonać odpowiedniego przeniesienia środków określonych w lp. 3 załącznika nr 4 do ustawy, dokonując zmiany w planie wydatków polegającej na odpowiednim zmniejszeniu środków przewidzianych na wynagrodzenia bezosobowe i zwiększeniu o tę kwotę środków na wynagrodzenia osobowe.”;

- 8) użyte w art. 19 w ust. 1 w pkt 4–6 i w ust. 2 w pkt 1, w art. 20 w ust. 1–5, 8 i 10 oraz w art. 21 w ust. 1 i 2 oraz w ust. 3 w pkt 2, w różnej liczbie i różnym przypadku, wyrazy „rachmistrz terenowy” zastępuje się użytymi w odpowiedniej liczbie i odpowiednim przypadku wyrazami „rachmistrz spisowy, o którym mowa w art. 8d ust. 1 pkt 2”;
- 9) załącznik nr 4 otrzymuje brzmienie określone w załączniku nr 1 do niniejszej ustawy.

Art. 3. W ustawie z dnia 9 sierpnia 2019 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2021 r. (Dz. U. poz. 1775) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 12 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Przekazanie Prezesowi Głównego Urzędu Statystycznego danych, o których mowa w ust. 22 załącznika nr 2 do ustawy, przez dostawców publicznie dostępnych usług telefonicznych nie stanowi naruszenia tajemnicy komunikowania się w sieciach

telekomunikacyjnych, o której mowa w art. 159 ust. 1 ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne.”;

2) po art. 14 dodaje się art. 14a w brzmieniu:

„Art. 14a. Osoba fizyczna objęta spisem powszechnym w ramach spisu powszechnego przekazuje dane metodami:

- 1) samospisu internetowego, przeprowadzanego za pośrednictwem interaktywnej aplikacji dostępnej na stronie internetowej Głównego Urzędu Statystycznego, zwanego dalej „samospisem internetowym”;
- 2) wywiadu bezpośredniego przeprowadzanego przez rachmistrza spisowego z wykorzystaniem urządzenia mobilnego wyposażonego w oprogramowanie dedykowane do przeprowadzenia spisu powszechnego, zwanego dalej „wywiadem bezpośrednim”;
- 3) wywiadu telefonicznego przeprowadzanego przez rachmistrza spisowego z wykorzystaniem:
  - a) zainstalowanego na komputerze oprogramowania dedykowanego do przeprowadzenia spisu powszechnego lub
  - b) urządzenia mobilnego wyposażonego w oprogramowanie dedykowane do przeprowadzenia spisu powszechnego – zwanego dalej „wywiadem telefonicznym”.”;

3) w art. 15:

- a) uchyla się ust. 2 i 4,
- b) dodaje się ust. 5 w brzmieniu:

„5. Osoba fizyczna objęta spisem powszechnym, która nie może dopełnić obowiązku przeprowadzenia samospisu internetowego, w szczególności ze względu na stan zdrowia lub inny uzasadniony interes tej osoby, zgłasza ten fakt służbom statystyki publicznej, telefonując na podany do wiadomości publicznej numer infolinii spisowej, nie później niż do dnia 31 maja 2021 r.”;

4) w art. 16 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Na wniosek osoby fizycznej objętej spisem powszechnym Generalny Komisarz Spisowy, zastępca właściwego wojewódzkiego komisarza spisowego lub właściwy gminny komisarz spisowy zapewnia w czasie przeprowadzania samospisu internetowego w pomieszczeniu, o którym mowa w ust. 1, niezbędną pomoc w zakresie obsługi interaktywnej aplikacji, o której mowa w art. 14a pkt 1.”;

- 5) uchyla się art. 17;
- 6) po art. 17 dodaje się art. 17a–17e w brzmieniu:

„Art. 17a. 1. Obowiązek przeprowadzenia samospisu internetowego, o którym mowa w art. 15 ust. 1, nie wyłącza możliwości zebrania w każdym czasie danych od osoby fizycznej objętej spisem powszechnym metodą wywiadu bezpośredniego lub metodą wywiadu telefonicznego.

2. Osoba fizyczna objęta spisem powszechnym nie może odmówić przekazania danych w ramach spisu powszechnego z zastosowaniem metody wywiadu bezpośredniego lub metody wywiadu telefonicznego.

3. Przekazanie przez osobę fizyczną objętą spisem powszechnym danych z zastosowaniem metody wywiadu bezpośredniego lub metody wywiadu telefonicznego zwalnia ją z obowiązku przeprowadzenia samospisu internetowego.

Art. 17b. 1. Wywiady bezpośrednie i wywiady telefoniczne przeprowadzają rachmistrze spisowi, którymi są:

- 1) pracownicy jednostek służb statystyki publicznej, w tym ankieterzy statystyczni, o których mowa w art. 28 ust. 4 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej, wyznaczeni przez zastępców właściwych wojewódzkich komisarzy spisowych do zebrania danych w ramach spisu powszechnego od osób fizycznych objętych tym spisem;
- 2) osoby fizyczne powołane przez zastępców właściwych wojewódzkich komisarzy spisowych w wyniku naborów przeprowadzonych na zasadach i w trybie określonych w ustawie do zebrania danych w ramach spisu powszechnego od osób fizycznych objętych tym spisem, z którymi jest nawiązywana współpraca na warunkach określonych w ustawie.

2. Rachmistrze spisowi, o których mowa w ust. 1 pkt 1, mogą również pełnić dyżury przy udzielaniu informacji w trybie infolinii spisowej i umawianiu wywiadów bezpośrednich z osobami fizycznymi objętymi spisem powszechnym.

Art. 17c. Zastępca właściwego wojewódzkiego komisarza spisowego decyduje o sposobie, miejscu i czasie wykonywania przez rachmistrzów spisowych czynności spisowych, o których mowa w art. 17b, w zależności od aktualnych potrzeb.

Art. 17d. Za wykonywanie czynności spisowych, o których mowa w art. 17b, rachmistrze spisowi otrzymują:

- 1) w przypadku rachmistrzów spisowych, o których mowa w art. 17b ust. 1 pkt 1 – dodatek spisowy, którego sposób ustalania oraz wysokość są określone w art. 38 ust. 5–11;
- 2) w przypadku rachmistrzów spisowych, o których mowa w art. 17b ust. 1 pkt 2 – wynagrodzenie, którego sposób ustalania oraz wysokość są określone w art. 36 ust. 4–4c.

Art. 17e. Osoba fizyczna objęta spisem powszechnym przed przeprowadzeniem przez rachmistrza spisowego wywiadu bezpośredniego lub wywiadu telefonicznego może zweryfikować tożsamość tego rachmistrza przez kontakt telefoniczny lub osobisty z gminnym lub wojewódzkim biurem spisowym. Informacja o sposobie weryfikacji tożsamości rachmistrza spisowego jest udostępniana na stronie internetowej Głównego Urzędu Statystycznego i urzędów statystycznych oraz w materiałach informacyjnych, edukacyjnych i promocyjnych popularyzujących spis powszechny.”;

- 7) w art. 23 pkt 2 otrzymuje brzmienie:
„2) uzyskane od osób fizycznych metodami, o których mowa w art. 14a.”;
- 8) w art. 24 w ust. 1 pkt 3 otrzymuje brzmienie:
„3) zapewnienie pomieszczeń wyposażonych w sprzęt komputerowy z zainstalowanym oprogramowaniem wystarczającym do przeprowadzenia samospisu internetowego oraz zapewnienie niezbędnej pomocy w zakresie obsługi interaktywnej aplikacji, o której mowa w art. 14a pkt 1;”;
- 9) w art. 35:
  - a) w ust. 1 uchyla się pkt 2,
  - b) ust. 5 otrzymuje brzmienie:
„5. W ramach szkolenia, o którym mowa w art. 24 ust. 1 pkt 7, kandydat na rachmistrza spisowego, o którym mowa w art. 17b ust. 1 pkt 2, uzyskuje informacje i wiedzę z zakresu funkcjonowania statystyki publicznej, w tym o istocie tajemnicy statystycznej, czynnościach objętych metodami zbierania danych, o których mowa w art. 14a pkt 2 i 3, oraz o zakresie podmiotowym i przedmiotowym spisu powszechnego.”,
  - c) ust. 7 otrzymuje brzmienie:
„7. Szkolenie, o którym mowa w art. 24 ust. 1 pkt 7, kończy się egzaminem testowym sprawdzającym wiedzę i przygotowanie do wykonywania czynności

objętych metodami zbierania danych, o których mowa w art. 14a pkt 2 i 3, przeprowadzanym przez osoby prowadzące szkolenie.”;

10) w art. 36:

a) w ust. 3:

– w pkt 1 lit. a otrzymuje brzmienie:

„a) teren województwa, termin i zakres wykonywania czynności objętych metodami zbierania danych, o których mowa w art. 14a pkt 2 i 3, z zastrzeżeniem art. 17c,”,

– pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) wskazuje urządzenia techniczne powierzane rachmistrzowi spisowemu, o którym mowa w art. 17b ust. 1 pkt 2, na czas wykonywania czynności spisowych objętych metodami zbierania danych, o których mowa w art. 14a pkt 2 i 3, a także zawiera postanowienia dotyczące udostępnienia rachmistrzowi tych urządzeń oraz warunków i terminu ich zwrotu po zakończeniu czynności spisowych lub po wcześniejszym rozwiązaniu umowy.”,

b) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Wynagrodzenie rachmistrza spisowego, o którym mowa w art. 17b ust. 1 pkt 2, ustala się, w zależności od metody przeprowadzania przez niego wywiadów z osobami fizycznymi objętymi spisem powszechnym, jako iloczyn stawki w wysokości:

1) 7 zł brutto i liczby przeprowadzonych wywiadów bezpośrednich z osobami fizycznymi objętymi spisem powszechnym, skutkujących prawidłowym spisaniem tych osób;

2) 4 zł brutto i liczby przeprowadzonych wywiadów telefonicznych z osobami fizycznymi objętymi spisem powszechnym, skutkujących prawidłowym spisaniem tych osób.”,

c) po ust. 4 dodaje się ust. 4a–4c w brzmieniu:

„4a. W przypadku rachmistrza spisowego, o którym mowa w art. 17b ust. 1 pkt 2, który z osobami fizycznymi objętymi spisem powszechnym przeprowadza zarówno wywiady bezpośrednie, jak i wywiady telefoniczne, jego wynagrodzenie stanowi suma ustalonych na podstawie ust. 4 wynagrodzeń za przeprowadzenie tych wywiadów.

4b. Jeżeli rachmistrz spisowy, o którym mowa w art. 17b ust. 1 pkt 2, rozpoczyna zbieranie danych od osoby fizycznej objętej spisem powszechnym metodą:

- 1) wywiadu bezpośredniego, a kończy zbieranie tych danych metodą wywiadu telefonicznego,
- 2) wywiadu telefonicznego, a kończy zbieranie tych danych w metodą wywiadu bezpośredniego

– wynagrodzenie przysługuje tylko za tę metodę wywiadu, w której nastąpiło zakończenie przekazywania danych przez osobę fizyczną objętą spisem powszechnym, skutkujące prawidłowym spisaniem tej osoby.

4c. Do wynagrodzenia rachmistrza spisowego, o którym mowa w art. 17b ust. 1 pkt 2, nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2018 r. poz. 2177 oraz z 2019 r. poz. 1564).”,

d) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Przy zbieraniu danych rachmistrz spisowy posługuje się umieszczonym w widocznym miejscu identyfikatorem.”,

e) w ust. 6:

– pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) imię i nazwisko oraz zdjęcie rachmistrza spisowego;”,

– pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) określenie województwa, na obszarze którego rachmistrz spisowy jest upoważniony do przeprowadzania wywiadów bezpośrednich lub wywiadów telefonicznych z osobami fizycznymi objętymi spisem powszechnym;”,

– uchyla się pkt 5,

f) uchyla się ust. 7,

g) ust. 8 otrzymuje brzmienie:

„8. Rachmistrzowi spisowemu, o którym mowa w art. 17b ust. 1 pkt 2, który uległ wypadkowi podczas wykonywania czynności w ramach wywiadu bezpośredniego lub wywiadu telefonicznego z osobą fizyczną objętą spisem powszechnym, a w razie wypadku śmiertelnego – członkom rodziny tego rachmistrza, przysługują świadczenia przewidziane w ustawie z dnia 30 października

2002 r. o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach (Dz. U. z 2020 r. poz. 984).”;

11) w art. 38:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Stawka dodatku spisowego, z wyłączeniem dodatku spisowego przyznawanego rachmistrzom spisowym, o których mowa w art. 17b ust. 1 pkt 1, wynosi od 5% do 120% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w kwartale poprzedzającym przyznanie dodatku spisowego, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” na podstawie art. 20 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 53, 252, 568 i 1222), zwanego dalej „przeciętnym wynagrodzeniem”, za miesiąc kalendarzowy wykonywania prac spisowych. W przypadku okresowego niewykonywania prac spisowych stawka dodatku spisowego jest ustalana w wysokości proporcjonalnej do przepracowanego czasu.”,

b) w ust. 4 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Dodatek spisowy lub nagroda spisowa, z wyłączeniem rachmistrzów spisowych, o których mowa w art. 17b ust. 1 pkt 1, są przyznawane przy uwzględnieniu:”,

c) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Dodatek spisowy rachmistrza spisowego, o którym mowa w art. 17b ust. 1 pkt 1, ustala się, w zależności od metody przeprowadzania przez niego wywiadów z osobami fizycznymi objętymi spisem powszechnym, jako iloczyn stawki w wysokości:

- 1) 7 zł brutto i liczby przeprowadzonych wywiadów bezpośrednich z osobami fizycznymi objętymi spisem powszechnym, skutkujących prawidłowym spisaniem tych osób;
- 2) 4 zł brutto i liczby przeprowadzonych wywiadów telefonicznych z osobami fizycznymi objętymi spisem powszechnym, skutkujących prawidłowym spisaniem tych osób.”,

d) dodaje się ust. 6–11 w brzmieniu:

„6. W przypadku rachmistrza spisowego, o którym mowa w art. 17b ust. 1 pkt 1, który z osobami fizycznymi objętymi spisem powszechnym przeprowadza zarówno wywiady bezpośrednie, jak i wywiady telefoniczne, jego dodatek spisowy stanowi

suma ustalonych na podstawie ust. 5 dodatków spisowych za przeprowadzenie tych wywiadów.

7. Jeżeli rachmistrz spisowy, o którym mowa w art. 17b ust. 1 pkt 1, rozpoczyna zbieranie danych od osoby fizycznej objętej spisem powszechnym metodą:

- 1) wywiadu bezpośredniego, a kończy zbieranie tych danych metodą wywiadu telefonicznego,
- 2) wywiadu telefonicznego, a kończy zbieranie tych danych w metodą wywiadu bezpośredniego

– dodatek spisowy przysługuje tylko za tę metodę wywiadu, w której nastąpiło zakończenie przekazywania danych przez osobę fizyczną objętą spisem powszechnym, skutkujące prawidłowym spisaniem tej osoby.

8. Rachmistrzowi spisowemu, o którym mowa w art. 17b ust. 1 pkt 1, który jest wyznaczony do pełnienia dyżurów przy udzielaniu informacji w trybie infolinii spisowej i umawianiu wywiadów bezpośrednich z osobami fizycznymi objętymi spisem powszechnym, przysługuje dodatek spisowy z tytułu pełnienia dyżurów.

9. Dodatek spisowy z tytułu pełnienia dyżurów, o którym mowa w ust. 8, jest ustalany jako iloczyn stawki wynoszącej 12 zł brutto i liczby dni pełnienia dyżuru przy udzielaniu informacji w trybie infolinii spisowej i umawianiu wywiadów bezpośrednich z osobami fizycznymi objętymi spisem powszechnym.

10. Rachmistrz spisowy, o którym mowa w art. 17b ust. 1 pkt 1, pełniący dyżur, o którym mowa w ust. 8, nie może w trakcie dyżuru przeprowadzać wywiadów telefonicznych z osobami fizycznymi objętymi spisem powszechnym.

11. Do dodatków spisowych nie stosuje się przepisów:

- 1) ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 537);
- 2) ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę;
- 3) ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 265 i 285).”;

- 12) użyte w art. 24 w ust. 1 w pkt 4 i 6–8 oraz w ust. 2 w pkt 1, w art. 35 w ust. 1–4, 8 i 10 oraz w art. 36 w ust. 1 i 2, w różnej liczbie i różnym przypadku, wyrazy „rachmistrz terenowy” zastępuje się użytymi w odpowiedniej liczbie i odpowiednim przypadku wyrazami „rachmistrz spisowy, o którym mowa w art. 17b ust. 1 pkt 2,”;

13) w załączniku nr 2 ust. 22 otrzymuje brzmienie:

„22. Dostawcy publicznie dostępnych usług telefonicznych przekazują Prezesowi Głównego Urzędu Statystycznego, w terminie do dnia 26 lutego 2021 r. (według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r.), gromadzone na podstawie ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (Dz. U. z 2019 r. poz. 2460 oraz z 2020 r. poz. 374, 695 i 875) następujące dane jednostkowe o abonentach publicznie dostępnych usług telefonicznych, będących osobami fizycznymi prowadzącymi działalność gospodarczą lub nieprowadzącymi takiej działalności:

- 1) imię lub imiona i nazwisko;
- 2) numer PESEL – w przypadku obywatela polskiego;
- 3) numer identyfikacji podatkowej (NIP) – w przypadku obywatela polskiego prowadzącego działalność gospodarczą, jeżeli jest dostępny;
- 4) przydzielony numer abonenta z planu numeracji krajowej dla publicznych sieci telekomunikacyjnych związany ze świadczoną usługą połączeń głosowych (numer abonencki);
- 5) numer telefonu kontaktowego, jeżeli jest dostępny;
- 6) w przypadku abonenta publicznie dostępnej usługi telefonicznej świadczonej w stacjonarnej publicznej sieci telekomunikacyjnej – adres miejsca, pod którym znajduje się zakończenie sieci udostępnione temu abonentowi:
  - a) kod TERYT, jeżeli jest dostępny, i nazwa województwa,
  - b) kod TERYT, jeżeli jest dostępny, i nazwa powiatu,
  - c) kod TERYT, jeżeli jest dostępny, i nazwa gminy,
  - d) kod pocztowy, jeżeli jest dostępny,
  - e) identyfikator TERYT, jeżeli jest dostępny, i nazwa miejscowości,
  - f) identyfikator TERYT, jeżeli jest dostępny, i nazwa ulicy,
  - g) numer budynku,
  - h) numer lokalu;
- 7) w przypadku abonenta publicznie dostępnej usługi telefonicznej świadczonej w ruchomej publicznej sieci telekomunikacyjnej – adres miejsca zamieszkania i adres do korespondencji, jeżeli jest on inny niż adres miejsca zamieszkania:
  - a) kod TERYT, jeżeli jest dostępny, i nazwa województwa,
  - b) kod TERYT, jeżeli jest dostępny, i nazwa powiatu,
  - c) kod TERYT, jeżeli jest dostępny, i nazwa gminy,

- d) kod pocztowy, jeżeli jest dostępny,
- e) identyfikator TERYT, jeżeli jest dostępny, i nazwa miejscowości,
- f) identyfikator TERYT, jeżeli jest dostępny, i nazwa ulicy,
- g) numer budynku,
- h) numer lokalu.”;

14) załącznik nr 3 otrzymuje brzmienie określone w załączniku nr 2 do niniejszej ustawy.

Art. 4. 1. Programy badań statystycznych statystyki publicznej ustalone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy zachowują moc do dnia zakończenia realizacji określonych w nich badań statystycznych i mogą być zmieniane.

2. W przypadku zmiany programów badań statystycznych statystyki publicznej, o których mowa w ust. 1, dotyczącej zakresu danych osobowych, które przekazywane są w badaniach statystycznych określonych w tych programach, stosuje się zakres danych osobowych z katalogu określonego w art. 35b ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 5. 1. Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy rachmistrze terenowi, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 3 ustawy zmienianej w art. 2, w brzmieniu dotychczasowym, stają się rachmistrzami spisowymi, o których mowa w art. 8d ust. 1 pkt 2 ustawy zmienianej w art. 2, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

2. W terminie 7 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy dyrektorzy urzędów statystycznych, jako zastępcy wojewódzkich komisarzy spisowych, dostosowują umowy zawarte z rachmistrzami terenowymi, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 3 ustawy zmienianej w art. 2, w brzmieniu dotychczasowym, do wymagań określonych w art. 21 ust. 3–4c ustawy zmienianej w art. 2, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 6. 1. Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy rachmistrze terenowi, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 2 ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu dotychczasowym, stają się rachmistrzami spisowymi, o których mowa w art. 17b ust. 1 pkt 2 ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

2. W terminie 7 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy dyrektorzy urzędów statystycznych, jako zastępcy wojewódzkich komisarzy spisowych, dostosowują umowy zawarte z rachmistrzami terenowymi, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 2 ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu dotychczasowym, do wymagań określonych w art. 36 ust. 3–4c ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 7. 1. Nabory kandydatów na rachmistrzów terenowych, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 3 ustawy zmienianej w art. 2, w brzmieniu dotychczasowym, rozpoczęte i niezakończone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, są kontynuowane jako nabory kandydatów na rachmistrzów spisowych, o których mowa w art. 8d ust. 1 pkt 2 ustawy zmienianej w art. 2, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

2. Nabory kandydatów na rachmistrzów terenowych, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 2 ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu dotychczasowym, rozpoczęte i niezakończone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, są kontynuowane jako nabory kandydatów na rachmistrzów spisowych, o których mowa w art. 17b ust. 1 pkt 2 ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 8. Ustawa wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

SPECYFIKACJA WYDATKÓW SPISOWYCH

Lp.	Grupy wydatków	Koszt ogółem brutto w zł	Koszt brutto według lat wydatkowania w zł			
			2019	2020	2021	2022-2028
1	Przygotowanie operatów spisowych, wykazów adresowych, w tym zasobów mapowych					
	Oprogramowanie tworzenia operatu na podstawie rejestrów administracyjnych	147 900,00	147 900,00	0,00	0,00	0,00
	Aktualizacja wojewódzkiego operatu spisowego w urzędach statystycznych (US)	111 780,00	0,00	111 780,00	0,00	0,00
	Razem	259 680,00	147 900,00	111 780,00	0,00	0,00
2	Szkolenia rachmistrzów spisowych, pracowników jednostek służb statystyki publicznej i pracowników jednostek samorządu terytorialnego					
	Szkolenia pracowników jednostek służb statystyki publicznej i pracowników jednostek samorządu terytorialnego	457 533,00	27 533,00	430 000,00	0,00	0,00
	Szkolenia rachmistrzów spisowych	162 000,00	0,00	162 000,00	0,00	0,00
	Szkolenia informatyczne	100 000,00	0,00	100 000,00	0,00	0,00
	Razem	719 533,00	27 533,00	692 000,00	0,00	0,00
3	Rachmistrze spisowi, pracownicy jednostek służb statystyki publicznej i pracownicy jednostek samorządu terytorialnego – wydatki bezosobowe i osobowe z funduszu wyr					
	Rachmistrze spisowi, pochodzący z naboru dokonywanego przez gminne biura spisowe – wydatki bezosobowe z funduszu wynagrodzeń	33 142 000,00	0,00	33 142 000,00	0,00	0,00
	Pozostali rachmistrze spisowi, pracownicy jednostek służb statystyki publicznej i pracownicy jednostek samorządu terytorialnego – wydatki osobowe z funduszu wynagrodzeń	91 001 211,00	1 145 954,00	88 672 067,04	1 183 189,96	0,00
	Razem	124 143 211,00	1 145 954,00	121 814 067,04	1 183 189,96	0,00
4	Aplikacje spisowe i materiały wykorzystywane w ramach spisu rolnego					
	Opracowanie aplikacji elektronicznej do zbierania danych w ramach spisu rolnego	42 208,00	42 208,00	0,00	0,00	0,00
	Opracowanie materiałów szkoleniowych do nauki drogą elektroniczną (e-learning)	105 489,00	105 489,00	0,00	0,00	0,00
	Opracowanie i wydanie instrukcji, wytycznych, materiałów szkoleniowych, materiałów popularyzacyjnych oraz dystrybucja listów Prezesa GUS do użytkowników gospodarstw rolnych	5 756 296,66	956 296,00	4 800 000,66	0,00	0,00

Lp.	Grupy wydatków	Koszt ogółem brutto w zł	Koszt brutto według lat wydatkowania w zł			
			2019	2020	2021	2022-2028
	Razem	5 903 993,66	1 103 993,00	4 800 000,66	0,00	0,00

5 Urządzenia mobilne do zbierania danych w ramach spisu rolnego oraz dostosowanie infrastruktury teleinformatycznej na potrzeby tego spisu						
	Urządzenia mobilne do zbierania danych w ramach spisu rolnego oraz dostosowanie infrastruktury teleinformatycznej na potrzeby tego spisu (inwestycje)	67 127 320,00	56 437 620,00	10 689 700,00	0,00	0,00
	Razem	67 127 320,00	56 437 620,00	10 689 700,00	0,00	0,00

6 Popularyzacja spisu rolnego						
	Działania promocyjne, informacyjne i edukacyjne	28 400 000,00	6 400 000,00	21 000 000,00	1 000 000,00	0,00
	Razem	28 400 000,00	6 400 000,00	21 000 000,00	1 000 000,00	0,00

7 Opracowanie, analiza i udostępnianie wyników spisu rolnego						
	Opracowanie, analiza i udostępnianie wyników spisu rolnego	4 309 162,04	0,00	2 592 352,00	1 716 810,04	0,00
	Razem	4 309 162,04	0,00	2 592 352,00	1 716 810,04	0,00

8 Pozostałe wydatki						
	Utworzenie i funkcjonowanie wojewódzkich biur spisowych – wydatki rzeczowe	2 000 000,00	200 000,00	1 800 000,00	0,00	0,00
	Utworzenie i funkcjonowanie gminnych biur spisowych – wydatki rzeczowe	2 000 000,00	200 000,00	1 800 000,00	0,00	0,00
	Wydatki związane z przeprowadzaniem wywiadów telefonicznych z użytkownikami gospodarstw rolnych – wydatki rzeczowe	56 000,00	14 000,00	42 000,00	0,00	0,00
	Delegacje, tłumaczenia, transport	2 300 000,00	600 000,00	1 700 000,00	0,00	0,00
	Wydatki inne niż przewidziane powyżej	5 781 100,30	1 723 000,00	2 958 100,30	1 100 000,00	0,00
	Razem	12 137 100,30	2 737 000,00	8 300 100,30	1 100 000,00	0,00
	OGOŁEM	243 000 000,00	68 000 000,00	170 000 000,00	5 000 000,00	0,00

Lp.	Grupy wydatków	Koszt ogółem brutto w zł	Koszt brutto w zł według lat wydatkowania				
			2019	2020	2021	2022	2023 – 2028
1	Przygotowanie operatów spisowych, wykazów adresowych, w tym zasobów mapowych						
	Oprogramowanie tworzenia operatu spisowego na podstawie rejestrów urzędowych oraz systemów informacyjnych administracji publicznej	147 900,00	147 900,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Aktualizacja wojewódzkiego operatu spisowego w urzędach statystycznych	111 780,00	0,00	111 780,00	0,00	0,00	0,00
	Pozyskanie map cyfrowych i przystosowanie ich do potrzeb statystyki publicznej	100 000,00	100 000,00				0,00
	Razem	359 680,00	247 900,00	111 780,00	0,00	0,00	0,00
2	Szkolenia rachmistrzów spisowych, pracowników jednostek służb statystyki publicznej i pracowników jednostek samorządu terytorialnego						
	Szkolenia pracowników jednostek służb statystyki publicznej i pracowników jednostek samorządu terytorialnego	460 032,80	0,00	27 532,80	432 500,00	0,00	0,00
	Szkolenia rachmistrzów spisowych	390 500,00	0,00	0,00	390 500,00	0,00	0,00
	Szkolenia informatyczne	200 000,00	0,00	0,00	200 000,00	0,00	0,00
	Razem	1 050 532,80	0,00	27 532,80	1 023 000,00	0,00	0,00
3	Rachmistrze spisowi, pracownicy jednostek służb statystyki publicznej oraz pracownicy jednostek samorządu terytorialnego – wydatki bezosobowe i osobowe						
	Rachmistrze spisowi, pochodzący z naboru dokonywanego przez gminne biura spisowe - wydatki bezosobowe	94 509 760,00	0,00	0,00	94 509 760,00	0,00	0,00
	Pozostali rachmistrze spisowi, pracownicy jednostek służb statystyki publicznej i pracownicy jednostek samorządu terytorialnego - wydatki osobowe	111 813 580,00	3 735 764,00	5 184 371,20	98 946 876,80	3 946 568,00	0,00
	Razem	206 323 340,00	3 735 764,00	5 184 371,20	193 456 636,80	3 946 568,00	0,00
4	Aplikacje spisowe i materiały wykorzystywane w ramach narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań						
	Opracowanie aplikacji elektronicznej do zbierania danych	91 890,00	30 630,00	61 260,00	0,00	0,00	0,00
	Opracowanie centralnej aplikacji do zarządzania rachmistrzami spisowymi przy wykorzystaniu Geograficznego Systemu Informacyjnego (GIS)	306 300,00	91 890,00	214 410,00	0,00	0,00	0,00
	Opracowanie materiałów do nauki i testowania drogą elektroniczną (e-learning)	306 300,00	91 890,00	214 410,00	0,00	0,00	0,00

Lp.	Grupy wydatków	Koszt ogółem brutto w zł	Koszt brutto w zł według lat wydatkowania				
			2019	2020	2021	2022	2023 – 2028
	Opracowanie i druk instrukcji, wytycznych, materiałów szkoleniowych, materiałów popularyzacyjnych oraz opracowanie i wysyłka listów Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego do respondentów	34 132 960,00	66 560,00	1 216 400,00	32 850 000,00	0,00	0,00
	Razem	34 837 450,00	280 970,00	1 706 480,00	32 850 000,00	0,00	0,00

5 Urządzenia mobilne do masowego zebrania danych spisowych oraz dostosowanie infrastruktury na potrzeby narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań							
	Urządzenia mobilne do masowego zebrania danych spisowych oraz dostosowanie infrastruktury (inwestycje)	12 026 200,00	1 094 200,00	1 332 000,00	9 600 000,00	0,00	0,00
	Razem	12 026 200,00	1 094 200,00	1 332 000,00	9 600 000,00	0,00	0,00

6 Popularyzacja narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań							
	Działania informacyjne, edukacyjne i promocyjne	50 000 000,00	3 300 000,00	5 500 000,00	41 000 000,00	200 000,00	0,00
	Razem	50 000 000,00	3 300 000,00	5 500 000,00	41 000 000,00	200 000,00	0,00

7 Opracowanie, analiza i udostępnianie wyników narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań							
	Opracowanie, analiza i udostępnianie wyników narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań	4 595 232,00	0,00	0,00	2 816 800,00	1 778 432,00	0,00
	Razem	4 595 232,00	0,00	0,00	2 816 800,00	1 778 432,00	0,00

8 Pozostałe wydatki							
	Utworzenie i działanie wojewódzkich biur spisowych - wydatki rzeczowe	6 250 000,00	0,00	1 250 000,00	4 375 000,00	625 000,00	0,00
	Utworzenie i działanie gminnych biur spisowych - wydatki rzeczowe	2 000 000,00	0,00	600 000,00	1 400 000,00	0,00	0,00
	Wydatki związane z przeprowadzaniem wywiadów telefonicznych – wydatki rzeczowe, telefony	56 000,00	0,00	16 800,00	39 200,00	0,00	0,00
	Spisy próbne (szkolenia, zebranie informacji, opracowanie wyników)	4 000 000,00	1 500 000,00	2 500 000,00	0,00	0,00	0,00
	Delegacje, tłumaczenia, transport	3 000 000,00	400 000,00	800 000,00	1 800 000,00	0,00	0,00
	Badania kontrolne i uzupełniające	42 881 260,00	0,00	0,00	42 881 260,00	0,00	0,00
	Wydatki inne niż przewidziane powyżej	18 620 305,20	1 441 166,00	3 971 036,00	10 758 103,20	2 450 000,00	0,00
	Razem	76 807 565,20	3 341 166,00	9 137 836,00	61 253 563,20	3 075 000,00	0,00
	OGOŁEM	386 000 000,00	12 000 000,00	23 000 000,00	342 000 000,00	9 000 000,00	0,00

UZASADNIENIE

1. Wprowadzenie

Projektowana ustawa ma na celu umożliwienie efektywnego prowadzenia badań statystycznych statystyki publicznej oraz przeprowadzenie dwóch spisów powszechnych zaplanowanych na lata 2020 i 2021 w warunkach zagrożenia epidemicznego choroby zakaźnej wywołanej wirusem SARS-CoV-2, zwanej „COVID-19”.

W związku z potrzebą przeciwdziałania dalszemu rozprzestrzenianiu się epidemii COVID-19 organy administracji publicznej powinny podejmować wszelkie dozwolone na podstawie przepisów prawa działania służące realizacji tego celu, a jednocześnie umożliwiające nieprzerwane i skuteczne wykonywanie zadań ustawowych. Odnosząc te zasady do sfery badań statystycznych statystyki publicznej, konieczne jest stworzenie takich rozwiązań prawnych, które w warunkach epidemii COVID-19 umożliwią nieprzerwane prowadzenie tych badań, mając na uwadze ich kluczowe znaczenie dla gospodarki narodowej. Podstawowym założeniem nowych rozwiązań musi być zagwarantowanie bezpieczeństwa zdrowotnego w trakcie prowadzenia badań statystycznych – zarówno dla osób przeprowadzających badania, jak i dla podmiotów objętych tymi badaniami.

Podstawowa część rozwiązań proponowanych w projektowanej ustawie dotyczy zmian w dwóch ustawach regulujących zakres, formę i tryb przeprowadzenia przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego najbliższych spisów powszechnych, tj. w:

- 1) ustawie z dnia 31 lipca 2019 r. o powszechnym spisie rolnym w 2020 r. (Dz. U. poz. 1728), dalej: „ustawa o PSR”;
- 2) ustawie z dnia 9 sierpnia 2019 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2021 r. (Dz. U. poz. 1775), dalej: „ustawa o NSP”.

Ponadto projektowana ustawa dokonuje zmian w ustawie z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 443), które mają na celu poprawienie efektywności badań statystycznych, w szczególności w warunkach epidemii COVID-19.

2. Charakterystyka badań statystycznych statystyki publicznej

Badania statystyczne polegają na zbieraniu, gromadzeniu i opracowywaniu danych statystycznych oraz ogłaszaniu i udostępnianiu wyników dokonanych obliczeń, opracowań i analiz, w tym podstawowych wielkości i wskaźników ogłaszanych przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. W świetle dynamicznych zmian w życiu społeczno-gospodarczym

kluczowe znaczenie ma pozyskiwanie obiektywnych informacji, pozwalających na efektywne podejmowanie decyzji na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Dane te stanowią zarówno punkt wyjścia dla planowania i realizacji polityk długookresowych, jak i umożliwiają bieżące ich monitorowanie, a także skuteczne działanie *ad-hoc*, często w warunkach sytuacji kryzysowych.

Główny Urząd Statystyczny (dalej: „GUS”) ma obowiązek prowadzenia badań statystycznych i dostarczania ich wyników na potrzeby odbiorców instytucjonalnych i indywidualnych, krajowych i międzynarodowych, także w warunkach epidemii. W celu realizacji badań statystycznych Prezes Głównego Urzędu Statystycznego prowadzi operat do badań statystycznych, w którym zamieszcza informacje o podmiotach podlegających obserwacji statystycznej według określonych cech. Operat podlega stałej i bieżącej aktualizacji w celu umożliwienia prowadzenia obserwacji statystycznej podmiotu w czasie i przestrzeni oraz jest aktualizowany z wykorzystaniem danych pochodzących z rejestrów urzędowych i systemów informacyjnych oraz z badań statystycznych. Badania statystyczne, w których osoby fizyczne udzielają bezpośrednio odpowiedzi, są prowadzone po uprzednim ich poinformowaniu o podstawie prawnej badania, celu badania i gwarancjach zachowania tajemnicy statystycznej oraz o tym, czy udział w badaniu jest obowiązkowy czy dobrowolny.

Obecnie w ramach statystyki publicznej dominującą formą realizacji badań w gospodarstwach domowych i gospodarstwach rolnych są badania prowadzone metodą reprezentacyjną, a w związku z postępowaniem technologicznym i optymalizacją kosztów dane są zbierane również przez wypełnienie ankiet przez respondentów na portalu GUS oraz w formie wywiadu realizowanego drogą telefoniczną. Zbieranie danych przez bezpośredni wywiad przeprowadzony przez ankietera statystycznego jest dużym obciążeniem dla statystyki publicznej. W wielu przypadkach dla przeprowadzenia wywiadu konieczny jest kilkukrotny wyjazd do respondentów w związku z ich nieobecnością. Ponadto niektórzy respondenci chętniej udzielają odpowiedzi przez telefon niż w formie wywiadu bezpośredniego wymagającego obecności ankieterów w ich mieszkaniach lub gospodarstwach rolnych.

Obecnie fundamentem dla uzyskania niezbędnych danych statystycznych jest regularne przeprowadzanie masowego badania, którym jest spis powszechny – tym mianem określa się zarówno spisy rolne, jak i spisy powszechne ludności i mieszkań.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej przeprowadzenie spisu powszechnego wymaga odrębnej ustawy. Należy podkreślić, że zarówno powszechny spis rolny w 2020 r. (dalej: „PSR”), jak i narodowy spis powszechny

ludności i mieszkań w 2021 r. (dalej: „NSP”) to ogromne przedsięwzięcia w aspekcie organizacyjnym, metodologicznym, informatycznym i finansowym. Zakres podmiotowy i przedmiotowy tych spisów jest zgodny z wymogami Unii Europejskiej (dalej: „UE”), ale również uwzględnia zapotrzebowanie odbiorców krajowych zgłoszone w trakcie konsultacji międzyresortowych i społecznych. Pozwoli to na zaspokojenie potrzeb informacyjnych społeczeństwa, organów administracji publicznej i instytucji naukowych.

3. Charakterystyka powszechnego spisu rolnego w 2020 r.

Powszechne spisy rolne dostarczają wielu podstawowych informacji o rolnictwie, w tym o gospodarstwach rolnych i ich użytkownikach, danych o powierzchni użytkowanych gruntów, powierzchni zasiewów i pogłowie zwierząt gospodarskich, a także dodatkowych danych, m.in.: o środkach produkcji, budynkach gospodarskich, nakładach pracy w rolnictwie, źródłach dochodów gospodarstw domowych, działalności innej niż rolnicza prowadzonej w gospodarstwie, a także informacji wspomagających charakterystykę obszarów wiejskich czy ocenę wpływu rolnictwa na środowisko.

Poprzedni spis rolny przeprowadzono w 2010 r. Od tego czasu w rolnictwie polskim zaszło wiele zmian związanych w dużej mierze z realizacją Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej (dalej: „WPR”). Planowany na 2020 r. spis rolny umożliwi uchwycenie kierunków tych zmian i ich analizę, pozwoli ocenić zastosowane w rolnictwie rozwiązania, jak i wspomóc kształtowanie nowych narzędzi WPR. Istotne jest, że dane spisowe są oficjalnymi danymi statystycznymi wykorzystywanymi w negocjacjach w UE w zakresie wielkości dotacji dla rolnictwa. Inne ważne cele spisu to zapewnienie bazy informacyjnej dla realizacji krajowej, regionalnej i lokalnej polityki rolnej oraz społecznej na wsi, wykonanie zobowiązań Polski w zakresie dostarczenia danych na potrzeby organizacji międzynarodowych (EUROSTAT, FAO, OECD i inne), a także aktualizacja statystycznego rejestru gospodarstw rolnych na potrzeby różnotematycznych badań reprezentacyjnych z zakresu rolnictwa, które są prowadzone w okresach między spisami. Aktualny operat do badań rolniczych jest gwarancją uzyskania dobrej jakości danych statystycznych.

Unijną podstawę prawną PSR 2020 stanowi rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2018/1091 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie zintegrowanych statystyk dotyczących gospodarstw rolnych oraz uchylenia rozporządzeń (WE) nr 1166/2008 i (UE) nr 1337/2011 (Dz. Urz. UE L 200 z 07.08.2018, str. 1, z późn. zm.). Spis zostanie przeprowadzony również

zgodnie z rekomendacjami FAO zawartymi w dokumencie „Światowy program dla spisu rolnego 2020”.

Krajową podstawę prawną przeprowadzenia spisu rolnego stanowi ustawa z dnia 31 lipca 2019 r. o powszechnym spisie rolnym w 2020 r., nowelizowana projektowaną ustawą.

Co ważne spisy rolne to jedyne badania statystyczne z zakresu rolnictwa, które dają możliwość zebrania szerokiego zakresu danych, ich analizy oraz prezentowania na najniższych poziomach agregacji. Użytkownicy, zwłaszcza ze świata nauki, zainteresowani są coraz częściej danymi jednostkowymi, co umożliwi im dokonywanie agregacji zarówno gospodarstw rolnych, jak i przestrzennej, według własnych kryteriów, dostosowanych do potrzeb prowadzonych analiz.

W celu redukcji obciążenia respondentów i eliminacji redundancji danych w spisie zostaną wykorzystane w możliwie najszerszym zakresie źródła administracyjne (załącznik nr 3 do ustawy o PSR). Dane administracyjne posłużą do budowy wykazu gospodarstw rolnych, zastępowania danych statystycznych oraz kontroli i analizy wyników spisu.

Powszechny spis rolny będzie przeprowadzony na obszarze kraju w terminie od dnia 1 września do dnia 30 listopada 2020 r., a informacje o strukturze rolnictwa i gospodarstw rolnych w Polsce będą zbierane według stanu na dzień 1 czerwca 2020 r. Ustawa o PSR zakłada, że udział w spisie rolnym jest obowiązkowy.

Podstawowe cele spisu to:

- 1) zapewnienie bazy informacyjnej o gospodarstwach rolnych i gospodarstwach domowych, koniecznej do realizacji krajowej, regionalnej i lokalnej polityki rolnej i społecznej na wsi;
- 2) analiza zmian, jakie zaszły w rolnictwie w latach 2010–2020 (poprzednie spisy rolne odbyły się w 2002 r. i 2010 r.);
- 3) wykonanie zobowiązań Polski dotyczących dostarczenia informacji na potrzeby organizacji międzynarodowych innych niż EUROSTAT (np. FAO i OECD);
- 4) aktualizacja statystycznego rejestru gospodarstw rolnych, a tym samym przygotowanie operatów do różnotematycznych badań reprezentacyjnych z obszaru rolnictwa (w latach następnych).

4. Charakterystyka narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań w 2021 r.

Zgodnie z ustawą o NSP narodowy spis powszechny ludności i mieszkań w 2021 r. zostanie przeprowadzony w Polsce w okresie od dnia 1 kwietnia do dnia 30 czerwca 2021 r., według stanu na dzień 31 marca 2021 r., godz. 24.00.

Narodowy spis powszechny to jedyne badanie na terenie Polski – realizowane co 10 lat – które dostarcza administracji publicznej, organom rządowym, instytucjom naukowym i badawczym, ośrodkom analitycznym, szkołom wyższym, mediom, a także osobom prywatnym – pełnych informacji o stanie i strukturze demograficzno-społecznej naszego kraju. Obowiązek przeprowadzenia spisu powszechnego wynika również z międzynarodowych zobowiązań Polski. Na całym świecie spisy ludności i mieszkań są podstawowym instrumentem gromadzenia informacji o sytuacji demograficznej i społecznej kraju, a także o jego zasobach mieszkaniowych.

Najważniejsze założone cele NSP 2021 to:

- 1) zaspokojenie potrzeb informacyjnych kraju, zwłaszcza zebranie informacji, których nie można uzyskać z innych źródeł, w szczególności ze źródeł administracyjnych;
- 2) dostarczenie informacji na poziomie jednostek podstawowego podziału administracyjnego kraju;
- 3) uzyskanie szerokiej charakterystyki zmian, jakie zaszły od narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań w 2011 r., dotyczących przebiegu podstawowych procesów, w tym: o liczbie i strukturach demograficzno-społecznych i ekonomicznych ludności, gospodarstw domowych i rodzin zamieszkujących lub przebywających w Polsce, o rozmiarach i kierunkach mobilności ludności, aktywności ekonomicznej, a także o rozmiarach zasobów mieszkaniowych, ich jakości oraz efektywnym wykorzystaniu;
- 4) zebranie informacji niezbędnych do realizacji zobowiązań międzynarodowych Polski wobec UE oraz ONZ.

Narodowym spisem powszechnym ludności i mieszkań zostaną objęte:

- 1) osoby fizyczne stale zamieszkałe i czasowo przebywające w mieszkaniach, budynkach i innych pomieszczeniach niebędących mieszkaniami (np. domach studenckich);
- 2) osoby fizyczne niemające miejsca zamieszkania (np. bezdomni);
- 3) mieszkania, budynki, obiekty zbiorowego zakwaterowania (np. domy pomocy społecznej, internaty) oraz zamieszkane pomieszczenia niebędące mieszkaniami.

Zgodnie z ustawą o NSP dane od osób fizycznych będą zbierane przede wszystkim metodą obowiązkowego samospisu internetowego. Metoda ta polega na udzieleniu odpowiedzi za pośrednictwem interaktywnej aplikacji dostępnej na stronie internetowej GUS. Jeżeli osoby fizyczne nie będą mogły dokonać samospisu internetowego, dane od nich będą zbierane metodą wywiadu bezpośredniego lub metodą wywiadu telefonicznego.

W obydwu spisach powszechnych (PSR i NSP) pracami spisowymi kieruje Prezes Głównego Urzędu Statystycznego, jako Generalny Komisarz Spisowy. Na terenie województwa pracami spisowymi kieruje wojewoda, jako wojewódzki komisarz spisowy. Zastępcą wojewódzkiego komisarza spisowego jest właściwy miejscowo dyrektor urzędu statystycznego. Na terenie gminy pracami spisowymi kieruje wójt (burmistrz, prezydent miasta), jako gminny komisarz spisowy.

5. Omówienie zmian proponowanych w ustawie z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej

Na skutek epidemii COVID-19 oraz związanych z tym ograniczeń dotyczących prowadzenia badań statystycznych przez ankietatorów w formie wywiadów bezpośrednich, a także w związku z potrzebą obserwacji statystycznej zjawisk, zdarzeń społecznych i ekonomicznych, na które wpływ ma epidemia COVID-19, występuje potrzeba rozszerzenia dostępu dla statystyki publicznej do danych identyfikacyjno-adresowych (m.in. numerów telefonów) z nowych źródeł danych. Dane te będą wykorzystywane również w badaniach po okresie epidemii, co przyczyni się do podniesienia kompletności badań, a tym samym do podniesienia jakości opracowywania danych statystycznych, tj. procesu polegającego na tworzeniu zbiorów danych ze zgromadzonych danych statystycznych, a następnie dokonywaniu obliczeń, opracowań i analiz na podstawie tych zbiorów.

Szczegółowa charakterystyka proponowanych zmian

1. Zmiana w art. 2 w pkt 15 polegająca na nadaniu nowego brzmienia lit. e ma na celu dokonanie modyfikacji w definicji niepublicznych systemów informacyjnych, tj. systemów zbierania, gromadzenia i przetwarzania informacji, które prowadzone są w szczególności przez podmioty wykonujące niektóre rodzaje działalności. Modyfikacja katalogu rodzajów działalności wykonywanej przez te podmioty polega na zastąpieniu wyrazów „działalności w zakresie telekomunikacji” wyrazami „działalności w zakresie dostarczania publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych”.

Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej w dotychczasowym brzmieniu nie była wystarczająco spójna z terminologią używaną w ustawie z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne, co mogło stanowić przeszkodę w pozyskiwaniu danych od

dostawców publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych. Proponowana zmiana zapewni spójność terminologii stosowanej w obydwu tych ustawach.

Pozyskane w ten sposób numery telefonów respondentów umożliwią prowadzenie wywiadów telefonicznych, eliminując konieczność nawiązywania bezpośrednich kontaktów między ankierem a respondentem, co jest bardzo istotne dla przeciwdziałania dalszemu rozprzestrzenianiu się epidemii COVID-19.

2. Zmiana w art. 35b polegająca na dodaniu pkt 21a–21c w ust. 1 ma na celu doprecyzowanie rodzaju adresów z punktu widzenia dostawców publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych, przetwarzanych w celu statystycznym przez służby statystyki publicznej, o następujące dane:

- 1) adres miejsca, pod którym znajduje się zakończenie sieci, udostępnione abonentowi publicznie dostępnej usługi telefonicznej świadczonej w stacjonarnej publicznej sieci telekomunikacyjnej;
- 2) adres miejsca zamieszkania abonenta publicznie dostępnej usługi telefonicznej świadczonej w ruchomej publicznej sieci telekomunikacyjnej;
- 3) adres do korespondencji abonenta publicznie dostępnej usługi telefonicznej świadczonej w ruchomej publicznej sieci telekomunikacyjnej.

Nie tworzy się w ten sposób nowych kategorii danych osobowych, a jedynie uszczegóławia już istniejące. Zmiana ta umożliwi pozyskiwanie od dostawców publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych adresów abonentów, które są niezbędne do przypisania numerów telefonów do prób wylosowanych w badaniach ankietowych, a następnie nawiązanie kontaktu z respondentami.

Przepisy pkt 21a–21c w art. 35b ust. 1 ustawy o statystyce publicznej, dotyczące pozyskiwania przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego adresu miejsca, pod którym znajduje się zakończenie sieci, udostępnione abonentowi usługi telefonii stacjonarnej, adresu miejsca zamieszkania abonenta ruchomej publicznej sieci telekomunikacyjnej oraz adresu do korespondencji abonenta ruchomej publicznej sieci telekomunikacyjnej, wynikają ze specyfiki funkcjonowania systemów bilingowych prowadzonych przez dostawców telekomunikacyjnych i dotyczą różnych grup abonentów.

Adres miejsca, pod którym znajduje się zakończenie sieci, udostępnione abonentowi usługi telefonii stacjonarnej, dotyczy adresu, pod którym jest zlokalizowane telekomunikacyjne urządzenie końcowe abonenta stacjonarnej publicznej sieci telekomunikacyjnej. Adres miejsca zamieszkania i adres do korespondencji dotyczą abonentów ruchomej publicznej

sieci telekomunikacyjnej. Ponadto obowiązek przekazania adresu do korespondencji dotyczy wyłącznie sytuacji, w których adres ten jest różny od adresu zamieszkania.

Proponowane przepisy mają na celu umożliwienie pozyskiwania co najmniej jednego adresu dla możliwie najpełniejszej populacji abonentów.

W kontekście prowadzenia badań statystycznych metodą wywiadu telefonicznego (metodą bezpieczniejszą dla obywateli i służb statystyki publicznej oraz mniej kosztowną) przypisanie numeru telefonu do adresów jest szczególnie istotne, ponieważ umożliwia odpowiedni dobór prób do badań, uogólnianie wyników na odpowiednie poziomy podziału terytorialnego.

W rezultacie numer abonencki w stacjonarnej publicznej sieci telekomunikacyjnej zostanie przypisany do adresu miejsca, pod którym znajduje się zakończenie sieci, czyli adresu, pod którym jest zlokalizowane telekomunikacyjne urządzenie końcowe.

Natomiast w przypadku abonentów ruchomej publicznej sieci telekomunikacyjnej numer abonencki zostanie przypisany do adresu, który abonent podaje jako adres miejsca zamieszkania bądź adres do korespondencji.

Ponadto adres miejsca zamieszkania i adres do korespondencji z większym prawdopodobieństwem stanowią adresy, pod którymi abonent faktycznie przebywa, w przeciwieństwie do adresu zameldowania, który jest jedynie domniemanym miejscem zamieszkania. Próby do badań składają się z adresów mieszkań z przypisanymi do nich numerami telefonów. Jakość przypisania numerów telefonów do adresów przekłada się na jakość wylosowanej próby do badań.

Numery telefonów abonentów publicznie dostępnej usługi telefonicznej świadczonej w stacjonarnej i ruchomej publicznej sieci telekomunikacyjnej zostaną uwzględnione w próbach do badań społecznych oraz do badań gospodarstw rolnych osób fizycznych. Badania społeczne mają na celu sporządzenie charakterystyki gospodarstw domowych, w tym: warunków mieszkaniowych, zasobności i sytuacji finansowej gospodarstw domowych, wydatków ponoszonych i świadczeń uzyskiwanych przez gospodarstwa domowe, cech społeczno-ekonomicznych, aktywności na rynku pracy i stanu zdrowia osób wchodzących w skład gospodarstw domowych oraz informacji dotyczących migracji. Badania przeprowadzane w indywidualnych gospodarstwach rolnych mają na celu opracowanie charakterystyk działalności rolniczej, produkcji rolnej, struktury gospodarstw rolnych i ich sytuacji społeczno-ekonomicznej.

Realizacja badań społecznych oraz badań indywidualnych gospodarstw rolnych metodą wywiadu telefonicznego jest niezwykle istotna, ponieważ przyczynia się do zmniejszenia

kosztów realizacji tych badań. W przeciwieństwie do wywiadu bezpośredniego nie wiąże się z koniecznością nawet kilkukrotnego wysyłania ankietów w przypadku niezastania respondenta w mieszkaniu. Ponadto ograniczenie bezpośrednich kontaktów między ankietą a respondentem jest szczególnie istotne w czasie trwania zagrożenia epidemicznego COVID-19.

W motywie 45 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) wskazano, że „Jeżeli przetwarzanie odbywa się w celu wypełnienia obowiązku prawnego, któremu podlega administrator, lub jeżeli jest niezbędne do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy publicznej, podstawę przetwarzania powinno stanowić prawo Unii lub prawo państwa członkowskiego”. W powyższym motywie wskazano również, iż „...rozporządzenie nie nakłada wymogu, aby dla każdego indywidualnego przetwarzania istniało szczegółowe uregulowanie prawne. Wystarczyć może to, że dane uregulowanie prawne stanowi podstawę różnych operacji przetwarzania wynikających z obowiązku prawnego, któremu podlega administrator, lub że przetwarzanie jest niezbędne do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy publicznej”.

Podstawą prawną do przetwarzania danych osobowych wskazanych w art. 35b ust. 1 pkt 21a–21c jest art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej wskazujący na cel statystyczny, którym jest między innymi organizacja i prowadzenie badań statystycznych.

3. Zmiana w art. 35b polegająca na dodaniu ust. 5 ma na celu wprowadzenie gwarancji, że przekazanie służbom statystyki publicznej danych osobowych z katalogu danych, o których mowa w art. 35b ust. 1 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej, przez dostawców publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych nie stanowi naruszenia tajemnicy komunikowania się w sieciach telekomunikacyjnych, o której mowa w art. 159 ust. 1 ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne. Przepis ten pozwoli na uniknięcie ewentualnych wątpliwości, które mogłyby pojawić się w związku ze zbieraniem danych od omawianej grupy podmiotów na potrzeby badań statystycznych. Należy zauważyć, że podobny przepis obowiązuje już w ustawie o PSR (art. 10 ust. 4), a obecnie dodawany jest również do ustawy o NSP (art. 12 ust. 3). Zatem analizowana zmiana ma

również na celu zapewnienie spójności systemowej między wszystkimi ustawami dotyczącymi prowadzenia badań statystycznych statystyki publicznej.

4. Zmiana w art. 35c w ust. 1 polegająca na nadaniu nowego brzmienia pkt 2 ma na celu dodanie Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej do wymienionego w tym artykule katalogu podmiotów prowadzących systemy informacyjne administracji publicznej i rejestry urzędowe, co jest istotne, ponieważ dane osobowe pochodzące z tych systemów i rejestrów, określone w art. 35b ust. 1 ustawy o statystyce publicznej, oraz informacje o życiu i sytuacji osób fizycznych lub o wybranych aspektach życia i sytuacji tych osób, o których mowa w art. 35b ust. 2 tej ustawy, mogą być przetwarzane przez służby statystyki publicznej.

Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej zostanie uwzględniony w katalogu podmiotów prowadzących systemy informacyjne administracji publicznej i rejestry urzędowe, z uwagi na prowadzony przez niego rejestr przedsiębiorców telekomunikacyjnych. Dostęp do danych pochodzących z tego rejestru jest istotny z uwagi na potrzebę precyzyjnego ustalenia dostawców publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych, na których zostanie nałożony obowiązek przekazania danych o abonentach. Korzystanie z danych z tego rejestru ograniczy nadmierowe występowanie do dostawców publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych, którzy nie prowadzą działalności w zakresie świadczenia usług głosowych. Zmniejszenie nadmiernego obciążenia gestorów ma szczególne znaczenie w związku z trudną sytuacją tych podmiotów związaną z ograniczeniami z powodu epidemii COVID-19. Ponadto precyzyjne określenie gestorów objętych obowiązkiem przekazywania danych umożliwi pozyskiwanie danych w zakresie realizującym potrzeby informacyjne statystyki publicznej, niezbędnych do przeprowadzenia wywiadów telefonicznych. Możliwość prowadzenia wywiadów telefonicznych zmniejsza konieczność nawiązywania bezpośrednich kontaktów między ankieterem a respondentem, co jest istotne dla przeciwdziałania dalszemu rozprzestrzenianiu się epidemii COVID-19.

6. Omówienie zmian proponowanych w ustawie z dnia 31 lipca 2019 r. o powszechnym spisie rolnym w 2020 r.

Zmiany w ustawie o PSR mają przede wszystkim na celu:

- 1) wprowadzenie większej elastyczności stosowania metod zbierania danych, tj. sposobów pozyskiwania danych od użytkowników gospodarstw rolnych, w szczególności w

przypadkach, gdyby stosowanie niektórych metod nie było możliwe, na przykład ze względu na zagrożenie epidemią COVID-19. Dotyczy to w pierwszym rzędzie stworzenia ram prawnych umożliwiających ewentualne niestosowanie metody bezpośredniego wywiadu zakładającej bezpośredni kontakt rachmistrza z użytkownikiem gospodarstwa rolnego, przy jednoczesnym zapewnieniu możliwości zastąpienia tej metody innymi metodami;

- 2) zwiększenie efektywności pozyskiwania danych od użytkowników gospodarstw rolnych;
- 3) stworzenie nowej jednolitej definicji rachmistrza spisowego (obejmującej zarówno wyznaczonych pracowników jednostek służb statystyki publicznej, jak i osoby spoza tych jednostek, wyłonione w wyniku otwartego i konkurencyjnego naboru, z którymi nawiązywana jest w tym celu współpraca). Rachmistrz spisowy będzie mógł być wykorzystywany do zbierania danych w formie bezpośredniego wywiadu i w formie wywiadu telefonicznego. Jednocześnie odstępuje się od dotychczasowego podziału na rachmistrzów telefonicznych (wykorzystywanych tylko do metody wywiadu telefonicznego) oraz rachmistrzów terenowych (wykorzystywanych tylko do metody bezpośredniego wywiadu);
- 4) jednoznaczne zapewnienie możliwości wykorzystywania wszystkich pracowników jednostek służb statystyki publicznej, w tym ankierów statystycznych, o których mowa w art. 28 ust. 4 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej, do zbierania od użytkowników gospodarstw rolnych danych w formie bezpośredniego wywiadu oraz w formie wywiadu telefonicznego;
- 5) zapewnienie możliwości elastycznego wykorzystywania wszystkich rachmistrzów spisowych (zarówno tych, którzy są pracownikami jednostek służb statystyki publicznej, jak i tych, którzy są wyłaniani po przeprowadzeniu otwartego i konkurencyjnego naboru), do zbierania od użytkowników gospodarstw rolnych danych w formie bezpośredniego wywiadu lub w formie wywiadu telefonicznego, w zależności od aktualnych potrzeb;
- 6) dostosowanie szeregu przepisów ustawy o PSR do ww. zmian.

Szczegółowa charakterystyka proponowanych zmian.

1. Zmiana polegająca na nadaniu nowego brzmienia art. 8 służy doprecyzowaniu definicji metod spisowych, a także odejściu od przyporządkowania poszczególnych kategorii rachmistrzów do konkretnej metody zbierania danych (bezpośredni wywiad albo wywiad telefoniczny).

W definicji metody bezpośredniego wywiadu wskazano, że metoda ta może być wykorzystywana przez wszystkich rachmistrzów spisowych – zarówno będących pracownikami jednostek służb statystyki publicznej, jak i niebędących pracownikami tych jednostek (tj. wyłonionych w drodze otwartego i konkurencyjnego naboru), a wywiad taki przeprowadzany będzie z wykorzystaniem urządzenia mobilnego (np. smartfonu) wyposażonego w oprogramowanie dedykowane do przeprowadzenia spisu rolnego.

Z kolei w definicji wywiadu telefonicznego wskazano, że również ta metoda może być wykorzystywana przez wszystkich rachmistrzów spisowych (zarówno będących pracownikami jednostek służb statystyki publicznej, jak i spoza tych jednostek). W praktyce jednak zakłada się, że będą oni przeprowadzali wywiady telefoniczne w różny sposób. Rachmistrz spisowy będący pracownikiem jednostek służb statystyki publicznej będzie przeprowadzał wywiady telefoniczne:

- 1) z wykorzystaniem zainstalowanego na komputerze oprogramowania dedykowanego do przeprowadzenia spisu rolnego lub
- 2) z wykorzystaniem urządzenia mobilnego wyposażonego w oprogramowanie dedykowane do przeprowadzenia spisu rolnego.

Natomiast rachmistrz spisowy, który nie jest pracownikiem jednostek służb statystyki publicznej, będzie przeprowadzał wywiady telefoniczne wyłącznie z wykorzystaniem urządzenia mobilnego (np. smartfonu) wyposażonego w oprogramowanie dedykowane do przeprowadzenia spisu rolnego.

2. Zmiana polegająca na dodaniu art. 8a ma na celu wprowadzenie obowiązku samospisu internetowego w PSR (ust. 1) – analogicznie jak w NSP. Metoda samospisu internetowego stosowana będzie przez cały czas trwania PSR. Jeżeli jednak użytkownik gospodarstwa rolnego nie będzie mógł dopełnić obowiązku przeprowadzenia samospisu internetowego, w szczególności ze względu na stan zdrowia lub inny uzasadniony interes tego użytkownika, będzie miał obowiązek zgłosić ten fakt służbom statystyki publicznej, telefonując na podany do wiadomości publicznej numer infolinii spisowej, jednak nie później niż do dnia 31 października 2020 r. (ust. 2), tak aby możliwe było zebranie danych od tego użytkownika gospodarstwa rolnego w formie bezpośredniego wywiadu lub w formie wywiadu telefonicznego.
3. Zmiana polegająca na dodaniu art. 8b ma na celu maksymalne zbliżenie szczegółowych rozwiązań dotyczących realizacji obowiązku przeprowadzenia samospisu internetowego do obowiązujących w tym zakresie przepisów ustawy o NSP. Dla użytkowników gospodarstw

rolnych nieposiadających we własnym zakresie techniczno-materialnych warunków umożliwiających przeprowadzenie samospisu internetowego gminni komisarze spisowi będą mieli obowiązek zapewnić bezpłatny dostęp do stanowisk komputerowych wyposażonych w sprzęt komputerowy z zainstalowanym oprogramowaniem wystarczającym do przeprowadzenia samospisu internetowego. Stanowiska komputerowe będą dostępne dla osób niepełnosprawnych, a użytkownikom gospodarstw rolnych korzystającym z tych stanowisk zapewniona będzie pomoc w zakresie obsługi interaktywnej aplikacji do przeprowadzenia samospisu internetowego. Omawiane stanowiska komputerowe będą udostępniane w urzędach obsługujących wójtów (burmistrzów, prezydentów miast), co należy uznać za rozwiązanie wystarczające w przypadku PSR.

4. Zmiana polegająca na dodaniu art. 8c ma na celu zapewnienie efektywności zbierania danych w ramach PSR. W przepisie tym zagwarantowano możliwość zebrania w każdym czasie danych od użytkownika gospodarstwa w formie bezpośredniego wywiadu lub w formie wywiadu telefonicznego, niezależnie od ciążącego na nim obowiązku samospisu internetowego (art. 8a ust. 1). Jednocześnie użytkownik gospodarstwa rolnego nie będzie mógł odmówić przekazania danych w ramach spisu rolnego w formie bezpośredniego wywiadu lub w formie wywiadu telefonicznego (ust. 2). Dopiero przekazanie przez użytkownika gospodarstwa rolnego danych w jednej z tych form wywiadu zwolni go z obowiązku przeprowadzenia samospisu internetowego (ust. 3). Zapewni to elastyczność stosowania wszystkich metod zbierania danych, a jednocześnie przyczyni się do efektywnego zbierania danych.
5. Zmiana polegająca na dodaniu art. 8d ma na celu wprowadzenie jednolitej definicji rachmistrza spisowego. Ogół rachmistrzów spisowych składać się będzie z dwóch grup osób:
  - 1) pracowników jednostek służb statystyki publicznej, w tym ankieterów statystycznych, o których mowa w art. 28 ust. 4 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej, którzy zostali wyznaczeni przez zastępców właściwych wojewódzkich komisarzy spisowych (tj. dyrektorów urzędów statystycznych) do zebrania danych w ramach spisu rolnego od użytkowników gospodarstw rolnych;
  - 2) osób fizycznych powołanych przez zastępców właściwych wojewódzkich komisarzy spisowych w wyniku naborów przeprowadzonych na zasadach i w trybie określonych w ustawie do zebrania danych w ramach spisu rolnego od

użytkowników gospodarstw rolnych i z którymi jest w tym celu nawiązywana współpraca na warunkach określonych w ustawie (tj. na podstawie umowy cywilnoprawnej).

Wprowadzenie jednolitej definicji rachmistrza spisowego ma na celu odejście od obecnie obowiązującej koncepcji powiązania dwóch kategorii rachmistrzów (tzw. rachmistrzów telefonicznych i rachmistrzów terenowych) ze stosowanymi przez nich metodami pozyskiwania danych od użytkowników gospodarstw rolnych (odpowiednio: z metodą wywiadu telefonicznego i metodą bezpośredniego wywiadu). Według dotychczasowych założeń rachmistrze telefoniczni (którymi mieli być wyłącznie pracownicy jednostek służb statystyki publicznej) byłoby wykorzystywani do zbierania danych tylko w formie wywiadu telefonicznego, natomiast rachmistrze terenowi (pochodzący z otwartego i konkurencyjnego naboru) – do zbierania danych tylko w formie bezpośredniego wywiadu. W wyniku szczegółowej analizy uznano, że taka metodyka zbierania danych może być nieefektywna i może powodować zagrożenie dla osiągnięcia założonych celów spisu. Projekt zakłada wprowadzenie rozwiązania pozwalającego na elastyczne wykorzystywanie wszystkich rachmistrzów spisowych, co jest szczególnie istotne w sytuacji, gdy nie można mieć pewności co do możliwości zastosowania w trakcie spisu wszystkich zakładanych metod zbierania danych. W sytuacji gdyby zastosowanie jednej z metod zbierania danych okazało się niemożliwe, na przykład ze względu na zagrożenie epidemiczne, można będzie wykorzystać wszystkich rachmistrzów spisowych do drugiej metody spisowej. Dlatego też w projektowanej ustawie całowicie rezygnuje się z dotychczasowych pojęć „rachmistrz telefoniczny” i „rachmistrz terenowy”.

Wszyscy rachmistrze spisowi będą mogli przeprowadzać bezpośrednie wywiady i wywiady telefoniczne. Ponadto rachmistrze spisowi będący pracownikami jednostek służb statystyki publicznej będą mogli być wykorzystywani do dodatkowego zadania, jakim jest pełnienie dyżurów przy udzielaniu informacji w trybie infolinii spisowej i umawianiu bezpośrednich wywiadów z użytkownikami gospodarstw rolnych (ust. 2). Takie dodatkowe zadanie przewidziano już w obecnie obowiązującej ustawie, jednakże przepisy te zostały rozwinięte i doprecyzowane.

6. Zmiana polegająca na dodaniu art. 8e służy zapewnieniu możliwości efektywnego i dopasowanego do aktualnych potrzeb wykorzystywania wszystkich rachmistrzów spisowych do zbierania danych metodami bezpośredniego wywiadu i wywiadu telefonicznego.

O sposobie, miejscu i czasie wykonywania przez rachmistrzów spisowych czynności spisowych, o których mowa w art. 8d, będzie decydować zastępca właściwego wojewódzkiego komisarza spisowego, w zależności od aktualnych potrzeb. Oznacza to wprowadzenie możliwości elastycznego wykorzystywania wszystkich rachmistrzów spisowych – zarówno będących pracownikami jednostek służb statystyki publicznej (w tym tzw. ankieterów statystycznych, o których mowa w art. 28 ust. 4 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej), jak i rachmistrzów pochodzących z otwartego naboru zewnętrznego – w zależności od aktualnych potrzeb związanych np. ze stosowaniem albo niestosowaniem jednej z wymienionych metod spisowych, co może być uzależnione od trudnego obecnie do przewidzenia rozwoju epidemii COVID-19.

7. Zmiana polegająca na dodaniu art. 8f ma na celu zasygnalizowanie różnic w sposobie wynagradzania rachmistrzów spisowych w zależności od tego, czy są oni pracownikami jednostek służb statystyki publicznej – wówczas będą otrzymywali tzw. dodatek spisowy, czy też pochodzą spoza tych jednostek – wówczas będą otrzymywali wynagrodzenie zagwarantowane na mocy zawartych z nimi umów cywilnoprawnych. Sposób ustalania oraz wysokość przysługujących rachmistrzom spisowym dodatków spisowych albo wynagrodzeń zostały określone w dalszych przepisach ustawy.
8. Zmiana w art. 19 polegająca na nadaniu nowego brzmienia pkt 2 w ust. 1 ma na celu dostosowanie tego przepisu do treści nowego art. 8b.
9. Zmiana w art. 20 polegająca na uchyleniu pkt 2 w ust. 1 ma na celu rezygnację z obowiązku zamieszkania kandydata na rachmistrza spisowego, który nie jest pracownikiem jednostki służb statystyki publicznej, na terenie danej gminy. Obowiązek ten jest niecelowy, a w przypadku niektórych gmin mógł powodować problemy z efektywną rekrutacją rachmistrzów spisowych. Ponadto należy przypuszczać, że zniesienie tego obowiązku pozytywnie wpłynie na rynek pracy, co jest szczególnie istotne w sytuacji konieczności poszukiwania nowych źródeł zarobkowania przez osoby objęte zwolnieniami spowodowanymi problemami finansowymi wielu przedsiębiorców w związku z epidemią COVID-19.
10. Zmiana w art. 20 polegająca na nadaniu nowego brzmienia pkt 3 w ust. 6 ma na celu objęcie zakresem szkolenia dla kandydatów na rachmistrza spisowego, który nie jest pracownikiem jednostki służb statystyki publicznej, również zagadnień związanych z przeprowadzaniem wywiadów telefonicznych z użytkownikami gospodarstw rolnych, a nie – jak dotychczas – wyłącznie bezpośrednich wywiadów.

11. Zmiany w art. 21 w ust. 3 mają na celu dostosowanie treści umowy zawieranej z rachmistrzem spisowym, który nie jest pracownikiem jednostki służb statystyki publicznej, do możliwości wykorzystania go do przeprowadzania wywiadów metodą wywiadu telefonicznego. Treść tej umowy została zmodyfikowana w taki sposób, aby umożliwić rachmistrzowi spisowemu przeprowadzanie zarówno bezpośrednich wywiadów, jak i wywiadów telefonicznych z użytkownikami gospodarstw rolnych. W przepisie tym zawarto również zastrzeżenie umożliwiające stosowanie art. 8e, na mocy którego zastępca właściwego wojewódzkiego komisarza spisowego będzie decydował o sposobie, miejscu i czasie wykonywania czynności spisowych przez wszystkich rachmistrzów spisowych – zarówno będących pracownikami jednostek służb statystyki publicznej, jak i wyłonionych w drodze otwartego i konkurencyjnego naboru. Ma to umożliwić elastyczne wykorzystywanie całego potencjału osobowego rachmistrzów spisowych, w zależności od aktualnej sytuacji. Jest to w szczególności związane z trudnym obecnie do przewidzenia rozwojem epidemii COVID-19. Treść umów cywilnoprawnych zawieranych z rachmistrzami pochodzącymi z otwartego i konkurencyjnego naboru będzie zawierała jedynie informacje podstawowe: teren województwa, do którego danych rachmistrz jest przyporządkowany, termin i zakres wykonywania czynności objętych obydwoma metodami zbierania danych oraz wynagrodzenie (uzależnione od liczby przeprowadzonych wywiadów). Umożliwi to właściwemu wojewódzkiemu komisarzowi spisowemu elastyczne dysponowanie tymi osobami, w zależności od aktualnych potrzeb spisowych. Ponadto w treści umowy doprecyzowano istotne kwestie związane z powierzaniem rachmistrzowi spisowemu urządzeń technicznych oraz warunków i terminu ich zwrotu po zakończeniu czynności spisowych lub po wcześniejszym rozwiązaniu umowy – w sposób analogiczny jak w przepisach ustawy o NSP.

12. Zmiany w art. 21 polegające na nadaniu nowego brzmienia ust. 4 i dodaniu nowych ust. 4a–4c mają na celu określenie zasad ustalania i wysokości wynagrodzenia rachmistrza spisowego, który nie jest pracownikiem jednostki służb statystyki publicznej, w sytuacji przeprowadzania przez niego wywiadów obydwoma metodami (bezpośredni wywiad i wywiad telefoniczny) albo tylko jedną z nich (w zależności od potrzeb). Wysokość wynagrodzenia takiego rachmistrza spisowego będzie uzależniona od metody przeprowadzania przez niego wywiadów z użytkownikami gospodarstw rolnych. Wynagrodzenie to ustalane będzie jako iloczyn stawki wynoszącej:

- 1) 37 zł brutto i liczby przeprowadzonych bezpośrednich wywiadów z użytkownikami gospodarstw rolnych, skutkujących prawidłowym spisaniem tych gospodarstw;
- 2) 20 zł brutto i liczby przeprowadzonych wywiadów telefonicznych z użytkownikami gospodarstw rolnych, skutkujących prawidłowym spisaniem tych gospodarstw.

W przypadku przeprowadzania przez rachmistrza spisowego wywodzącego się z otwartego naboru wywiadów obydwoma ww. metodami wynagrodzenia należne z tytułu każdej z tych metod będą podlegały zsumowaniu.

Jeżeli rachmistrz ten rozpocznie zbieranie danych od użytkownika gospodarstwa rolnego jedną z ww. metod, a zakończy zbieranie danych drugą z tych metod, wynagrodzenie będzie przysługiwało tylko za tę metodę wywiadu, w której nastąpiło zakończenie przekazywania danych przez użytkownika gospodarstwa rolnego, skutkujące prawidłowym spisaniem tego gospodarstwa.

Jednocześnie w ust. 4c jednoznacznie określono, że do wynagrodzenia rachmistrza spisowego, który nie jest pracownikiem jednostki służb statystyki publicznej, nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2018 r. poz. 2177, z późn. zm.). W szczególności nie stosuje się minimalnej stawki godzinowej określonej w przepisach rozporządzenia wydanego na podstawie tej ustawy.

Należy w tym miejscu zauważyć, że art. 8a ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę znajduje zastosowanie wyłącznie do standardowo zawieranych umów zlecenia. Przepis art. 8a ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę stanowi, że w przypadku umów, o których mowa w art. 734 i art. 750 Kodeksu cywilnego, wykonywanych przez przyjmującego zlecenie lub świadczącego usługi, wysokość wynagrodzenia powinna być ustalona w umowie w taki sposób, aby wysokość wynagrodzenia za każdą godzinę wykonania zlecenia lub świadczenia usług nie była niższa niż wysokość minimalnej stawki godzinowej ustalonej zgodnie z przepisami tej ustawy.

Biorąc pod uwagę częstotliwość przeprowadzania spisów powszechnych, tj. raz na 10 lat, przepis art. 8a ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę nie znajduje zastosowania do umów zawieranych z rachmistrzami spisowymi. Intencją ustawodawcy wprowadzającego art. 8a do ww. ustawy była minimalizacja stosowania tzw. umów „śmieciowych”. Umowa zawierana z rachmistrzem spisowym nie należy do tej kategorii umów. Jest to umowa cywilnoprawna zawierana raz na 10 lat z osobami wyłonionymi w wyniku naborów przeprowadzonych na zasadach i trybie określonych w ustawie o PSR i w ustawie o NSP, w celu realizacji zadania publicznego o doniosłym

znaczeniu dla całej gospodarki narodowej, którym jest przeprowadzenie spisu rolnego i spisu powszechnego. Zatem umowa zlecenie, o której mowa w ustawie o PSR i ustawie o NSP, w istocie stanowi zaproszenie dla osób zainteresowanych do wsparcia państwa w realizacji zadania ważnego dla ogółu społeczeństwa. Spis rolny oraz spis powszechny są projektami realizowanymi raz na 10 lat – wyjątkowymi i specyficznymi badaniami statystycznymi. Dlatego też zastosowanie do wynagrodzenia rachmistrzów spisowych przepisów o stawce godzinowej nie znajduje uzasadnienia prawnego i faktycznego. Biorąc pod uwagę procedurę naboru kandydatów na rachmistrzów oraz specyfikę realizacji PSR oraz NSP, należy uznać, iż umowa zlecenia zawierana z rachmistrzem spisowym, niezależnie od zastosowanej terminologii, nie stanowi zwykłej umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług, o których mowa w art. 734 i art. 750 Kodeksu cywilnego.

Z uzasadnienia do ustawy wprowadzającej przepis art. 8a do ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę wynika, że: „Intencją ustawodawcy jest przeciwdziałanie nadużyciom w stosowaniu umów cywilnoprawnych. Projektowane rozwiązania mają na celu ochronę praw osób realizujących te umowy, mając na uwadze, że umowy cywilnoprawne są często stosowane w celu zastąpienia stosunku pracy”. Przepis ten ma zatem zastosowanie do umów zawieranych powszechnie, stale (nie jednorazowo albo incydentalnie), w szczególności jako praktyki unikania zawierania umów o pracę.

Z kolei w uzasadnieniu do wprowadzenia art. 8d do ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (wyłączenie minimalnej stawki godzinowej) wskazano, że „Oprócz swobody decyzji o miejscu i czasie wykonania zlecenia lub świadczenia usługi elementem decydującym o wyłączeniu spod stosowania minimalnej stawki godzinowej jest sposób ustalania wynagrodzenia „zleceniobiorcy”. Wynagrodzenie musi być w całości uzależnione od rezultatu wykonania zlecenia lub świadczenia usług.

Należy podkreślić, że ewentualne pozostawienie w przypadku wynagrodzenia rachmistrza spisowego minimalnej stawki godzinowej wynikającej z ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę może doprowadzić do sytuacji, w której rachmistrze wykonujący tę samą pracę, ale z różnym efektem (z różną skutecznością), będą wynagradzani tak samo, co będzie sprzeczne z elementarnymi zasadami sprawiedliwości. Na przykład rachmistrz spisowy, który w ciągu 8 godzin przeprowadzi 8 wywiadów, bez wyłączenia stosowania art. 8a ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, byłby tak samo wynagradzany jak rachmistrz spisowy, który w ciągu 8 godzin przeprowadzi jeden wywiad. Takie wykorzystanie środków publicznych byłoby sprzeczne z art. 44 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach

publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 869, z późn. zm.). Zgodnie z brzmieniem tego przepisu wydatki publiczne powinny być dokonywane w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów oraz zasady optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów. Pojęcie oszczędności definiowane jest w literaturze jako minimalizacja kosztów prowadzonych działań, przy zachowaniu wymaganej jakości (*Glosariusz terminów dotyczących kontroli i audytu w administracji publicznej*, Najwyższa Izba Kontroli 2005, s. 42). Przepis art. 44 ust. 3 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych nakazuje, aby uzyskać najlepsze efekty z danych nakładów i minimalizować koszty prowadzonych działań, przy zachowaniu wymaganej jakości.

W ocenie projektodawcy umowa z rachmistrzem spisowym powinna mieć charakter „akordowy”. Oznacza to, że rachmistrz otrzyma wynagrodzenie za tyle wywiadów, ile z nich będzie zakończonych powodzeniem. W związku z tym ewentualne zastosowanie ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę wypaczałoby charakter i cel umowy oraz byłoby działaniem antymotywacyjnym, a także nie zapewniałoby efektywnego i celowego wydatkowania środków publicznych. Nie może zatem do wynagrodzenia rachmistrza spisowego mieć zastosowania minimalne wynagrodzenie, o którym mowa w ustawie z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, ponieważ przeprowadzenie małej liczby wywiadów wiązałoby się z koniecznością wypłaty takiego minimalnego wynagrodzenia, a w efekcie rachmistrz spisowy mógłby otrzymać wynagrodzenie wyższe niż wynikające z faktycznie zrealizowanych wywiadów. Wyłączenie art. 8a ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę służy w tym przypadku realizacji ważnego zadania publicznego oraz ochronie interesów Skarbu Państwa. Wyłączenie przepisów o płacy minimalnej umożliwi optymalny dobór metod i środków, które pozwolą osiągnąć cele założone w ustawie o PSR i ustawie o NSP.

Jednocześnie należy wskazać, że bezpośrednia ingerencja legislacyjna w przepisy ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, tj. dodanie w art. 8d tej ustawy wyłączenia stosowania przepisów omawianej ustawy odnoszącego się do umów zlecenia zawieranych z rachmistrzami spisowymi, nie znajduje uzasadnienia. Projektowane przepisy będą miały zastosowanie tylko w czasie realizacji PSR w 2020 r. oraz NSP w 2021 r. Wyłączenie dotyczące stosowania ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę odnoszące się do umowy zlecenia, która znajduje zastosowanie incydentalnie (tj. raz na dziesięć lat) nie powinno być wprowadzane do ustawy z dnia 10

października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, lecz należy je zamieścić bezpośrednio w obydwu nowelizowanych ustawach spisowych.

Uregulowania zawarte w ust. 4c wprowadza się w celu zapobieżenia ewentualnym wątpliwościom interpretacyjnym, które mogłyby prowadzić do sporów między dyrektorami urzędów statystycznych a rachmistrzami spisowymi dotyczących wysokości należnego im wynagrodzenia.

13. Zmiany w art. 21 w ust. 5 mają na celu umożliwienie wydawania identyfikatorów dla wszystkich rachmistrzów spisowych (zarówno będących wyznaczonymi pracownikami jednostek służb statystyki publicznej, jak i powołanych w wyniku otwartego naboru) – w związku z wykonywaniem przez tych rachmistrzów czynności polegających na zbieraniu danych od użytkowników gospodarstw rolnych, zarówno w formie bezpośrednich wywiadów, jak i wywiadów telefonicznych. Należy wyjaśnić, że numer identyfikatora rachmistrza spisowego jest jednocześnie jego elementem uwierzytelniającym, służącym do potwierdzenia tożsamości rachmistrza spisowego również w przypadku, gdy użytkownik gospodarstwa rolnego zadzwoni na infolinię spisową w celu upewnienia się, że rachmistrz spisowy, który zatelefonował do respondenta w celu przeprowadzenia wywiadu telefonicznego, jest rzeczywiście osobą upoważnioną do przeprowadzania takich wywiadów. Analogiczne rozwiązanie zostało przyjęte w ustawie o NSP (art. 36 ust. 5 ustawy o NSP).

Jednocześnie w treści identyfikatora wprowadzono zmianę polegającą na określeniu województwa, a nie gminy (jak jest obecnie), na obszarze którego rachmistrz jest upoważniony do przeprowadzania bezpośrednich wywiadów lub wywiadów telefonicznych z użytkownikami gospodarstw rolnych. Zmiana ta stanowi dostosowanie do rozwiązania przyjętego w art. 8e, zgodnie z którym o sposobie, miejscu i czasie wykorzystania rachmistrzów spisowych do wykonywania czynności spisowych decyduje zastępca właściwego wojewódzkiego komisarza spisowego (tj. dyrektor urzędu statystycznego), obejmującego swoją właściwością miejscową obszar określonego województwa. Analogiczne rozwiązanie zostało przyjęte w ustawie o NSP (art. 36 ust. 6 pkt 4 ustawy o NSP).

Wprowadzono również zmianę polegającą na odstąpieniu od zamieszczania pieczęci wojewódzkiego biura spisowego, jako jednego z elementów treści identyfikatora rachmistrza spisowego (uchylenie pkt 5 w ust. 5). Za wystarczające uznano wskazanie w treści identyfikatora nazwy i logo wojewódzkiego biura spisowego.

14. Zmiana w art. 21 polegająca na uchyleniu ust. 7 ma na celu przyjęcie identycznych zasad ochrony prawnej dla obydwu kategorii rachmistrzów spisowych – zarówno będących pracownikami jednostek służb statystyki publicznej, jak i pochodzących z otwartego naboru. Wystarczający dla ochrony prawnej wszystkich rachmistrzów spisowych jest art. 28 ust. 7 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej, zgodnie z którym rachmistrzom spisowym w czasie wykonywania czynności polegających na zbieraniu danych w spisach powszechnych przysługuje ochrona prawna przewidziana dla funkcjonariuszy publicznych.
15. Zmiana w art. 21 polegająca na nadaniu nowego brzmienia ust. 8 ma na celu dostosowanie zakresu uprawnień rachmistrzów spisowych, którzy pochodzą z otwartego naboru (tj. nie są wyznaczonymi pracownikami jednostek służb statystyki publicznej) z tytułu wypadków zaistniałych podczas wykonywania czynności w ramach wywiadów do omówionych wyżej zmian, tj. możliwości wykorzystania tej grupy rachmistrzów do metody wywiadu telefonicznego. Zakres przedmiotowy uprawnień odszkodowawczych przysługujących tym rachmistrzom spisowym oraz członkom ich rodzin zostanie rozciągnięty na wypadki zaistniałe podczas wykonywania czynności w ramach wywiadu telefonicznego.
16. Zmiana w art. 23 polegająca na nadaniu nowego brzmienia ust. 2 ma na celu zmniejszenie dolnego progu stawki dodatku spisowego dla pracowników jednostek służb statystyki publicznej i jednostek samorządu terytorialnego (z wyłączeniem dodatku spisowego przyznawanego rachmistrzom spisowym będącym pracownikami jednostek służb statystyki publicznej). Stawka tego dodatku będzie wynosiła od 5% do 120% (a nie jak dotychczas – od 20% do 120%) kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w kwartale poprzedzającym przyznanie dodatku spisowego, ogłaszanego przez Prezesa GUS w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, za miesiąc kalendarzowy wykonywania prac spisowych.

Należy wyjaśnić, że dodatkowe zadania pracowników jednostek służb statystyki publicznej i jednostek samorządu terytorialnego, wykonywane w związku z realizacją spisów powszechnych, są zadaniami różnej rangi i wymagają różnej czasochłonności, a jednocześnie z racji wykonywania ich w dodatkowym czasie pracy oraz poza zakresem podstawowych zadań służbowych powinny być zrekompensowane w formie dodatku spisowego. Minimalny dodatek spisowy wynosi obecnie ponad 1000 zł, co niejednokrotnie jest kwotą nadmiarową w stosunku do wykonywanej pracy. Zmniejszenie dolnego progu stawki dodatku spisowego zracjonalizuje gospodarowanie dodatkami spisowymi.

17. Zmiana w art. 23 polegająca na nadaniu nowego brzmienia wprowadzeniu do wyliczenia w ust. 4 ma na celu dostosowanie tego przepisu do zmian terminologicznych polegających na objęciu zbiorowym pojęciem „rachmistrz spisowy” dwóch grup osób (z jednej strony – wyznaczonych pracowników jednostek służb statystyki publicznej, a z drugiej – osób powołanych do pełnienia tej funkcji, po przeprowadzeniu otwartego i konkurencyjnego naboru), z równoczesnym przyjęciem odmiennych form wynagradzania tych dwóch grup rachmistrzów (*vide* art. 8d i art. 8f).

18. Zmiany w art. 23 polegające na nadaniu nowego brzmienia ust. 5 i dodaniu ust. 6–11 ustawy o PSR są konsekwencją zmian wprowadzonych w dodawanym art. 8d. Przepis ten stanowi, że rachmistrze spisowi będący pracownikami jednostek służb statystyki publicznej będą mogli przeprowadzać zarówno bezpośrednie wywiady, jak i wywiady telefoniczne. Ponadto, co przewidziano już w obecnie obowiązujących przepisach, będą mogli pełnić dyżury przy udzielaniu informacji w trybie infolinii spisowej i umawianiu bezpośrednich wywiadów z użytkownikami gospodarstw rolnych.

Tej grupie rachmistrzów spisowych będzie przysługiwał dodatek spisowy ustalany, w zależności od formy przekazywania danych przez użytkowników gospodarstw rolnych, jako iloczyn stawki wynoszącej:

- 1) 37 zł brutto i liczby przeprowadzonych bezpośrednich wywiadów z użytkownikami gospodarstw rolnych, skutkujących prawidłowym spisaniem tych gospodarstw;
- 2) 20 zł brutto i liczby przeprowadzonych wywiadów telefonicznych z użytkownikami gospodarstw rolnych, skutkujących prawidłowym spisaniem tych gospodarstw.

W przypadku przeprowadzania przez rachmistrza spisowego, który jest pracownikiem jednostki służb statystyki publicznej, wywiadów obydwoma ww. metodami dodatki spisowe należne z tytułu każdej z tych metod będą podlegały zsumowaniu.

Jeżeli rachmistrz spisowy rozpocznie zbieranie danych od użytkownika gospodarstwa rolnego jedną z ww. metod (bezpośredni wywiad albo wywiad telefoniczny), a zakończy zbieranie danych drugą z tych metod, dodatek spisowy będzie przysługiwał tylko za tę metodę wywiadu, w której nastąpiło zakończenie przekazywania danych przez użytkownika gospodarstwa rolnego, skutkujące prawidłowym spisaniem tego gospodarstwa.

Rachmistrze będący pracownikami jednostek służb statystyki publicznej nie będą zwolnieni z realizacji swoich podstawowych zadań służbowych. Przeprowadzanie bezpośrednich wywiadów i wywiadów telefonicznych będzie ich zadaniem dodatkowym, wykonywanym

– w zależności od dostępności respondentów – zarówno w godzinach pracy urzędów statystycznych, jak i poza nimi. Jeżeli bezpośrednio wywiady lub wywiady telefoniczne będą przeprowadzane w godzinach pracy urzędów statystycznych, to podstawowe zadania służbowe będą realizowane przez tych pracowników po przeprowadzeniu wywiadów. W tym stanie rzeczy rachmistrze spisowi będą otrzymywać dodatki spisowe w wysokości wynikającej z liczby przeprowadzonych wywiadów i stawki za 1 wywiad.

Dodatkowo w przypadku rachmistrza spisowego będącego pracownikiem jednostki służb statystyki publicznej, który jest wyznaczony do pełnienia dyżurów przy udzielaniu informacji w trybie infolinii spisowej i umawianiu bezpośrednich wywiadów z użytkownikami gospodarstw rolnych (*vide* art. 8d ust. 2), przysługuje mu dodatek spisowy z tytułu pełnienia dyżurów. Dodatek spisowy z tytułu pełnienia dyżurów jest ustalany jako iloczyn stawki wynoszącej 12 zł brutto i liczby dni pełnienia dyżuru przy udzielaniu informacji w trybie infolinii spisowej i umawianiu bezpośrednich wywiadów z użytkownikami gospodarstw rolnych.

Ponadto wprowadzono przepis (ust. 11) jednoznacznie stanowiący, że do dodatków spisowych nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 537), ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę ani ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 265 i 285).

Przepis ten ma na celu zapobieżenie ewentualnym wątpliwościom interpretacyjnym przy stosowaniu ustawy, tj. jednoznaczne określenie, że w przypadku dodatków spisowych nie stosuje się przepisów dotyczących:

- 1) dodatku specjalnego, określonego w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 2 lutego 2010 r. w sprawie zasad wynagradzania pracowników niebędących członkami korpusu służby cywilnej zatrudnionych w urzędach administracji rządowej i pracowników innych jednostek (Dz. U. poz. 134, z późn. zm.), co mogłoby budzić wątpliwości zwłaszcza w przypadku ankietów statystycznych, o których mowa w art. 28 ust. 4 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej, wyznaczonych do przeprowadzania wywiadów metodą bezpośredniego wywiadu lub metodą wywiadu telefonicznego;
- 2) dodatku zadaniowego, o którym mowa w art. 88 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej;
- 3) minimalnej stawki godzinowej, o której mowa w przywołanej ustawie z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę – jej aktualna

wysokość jest określona w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2020 r. (Dz. U. poz. 1778) – jest to rozwiązanie analogiczne do przyjętego w przypadku wynagrodzenia rachmistrza spisowego wywodzącego się z otwartego i konkurencyjnego naboru.

Wyłączenie to dotyczy wszystkich rodzajów dodatków spisowych w rozumieniu art. 23 ust. 1 pkt 2 ustawy o PSR, w tym dodatków spisowych dla rachmistrzów spisowych będących pracownikami jednostek służb statystyki publicznej.

19. W art. 2 pkt 7 projektowanej ustawy dodaje się do ustawy o PSR art. 26a stanowiący, że w razie przeprowadzania bezpośrednich wywiadów lub wywiadów telefonicznych z użytkownikami gospodarstw rolnych przez rachmistrzów spisowych będących pracownikami jednostek służb statystyki publicznej dysponent części 58 – Główny Urząd Statystyczny może dokonać odpowiedniego przeniesienia środków określonych w lp. 3 załącznika nr 4 do ustawy, dokonując zmiany w planie wydatków polegającej na odpowiednim zmniejszeniu środków przewidzianych na wynagrodzenia bezosobowe i zwiększeniu o tę kwotę środków na wynagrodzenia osobowe.

Przepis ma na celu umożliwienie dokonania w planie finansowym części 58 – Główny Urząd Statystyczny zmiany polegającej na zwiększeniu wynagrodzeń osobowych, w przypadku gdy pracownicy jednostek służb statystyki publicznej będą przeprowadzać wywiady telefoniczne, jeśli z powodu zagrożenia epidemicznego będzie niemożliwe lub ograniczone prowadzenie bezpośrednich wywiadów przez rachmistrzów spisowych, którzy nie są pracownikami jednostek służb statystyki publicznej. Pierwotnie planowana formuła przeprowadzenia tych wywiadów przewidywała nawiązanie w tym celu współpracy na podstawie umowy cywilnoprawnej z osobami niebędącymi pracownikami jednostek służb statystyki publicznej. W związku ze stanem epidemii choroby zakaźnej COVID-19 wprowadza się możliwość bieżącego reagowania w miarę rozwoju sytuacji epidemicznej i elastycznego wykorzystywania wszystkich metod zbierania danych (bezpośredni wywiad, wywiad telefoniczny) oraz wykorzystywania do prac spisowych pracowników jednostek służb statystyki publicznej. Obowiązujący zakaz zawierania umów cywilnoprawnych z własnymi pracownikami uniemożliwiłby w takiej sytuacji wynagrodzenie pracowników jednostek służb statystyki publicznej za realizację tych zadań. Dlatego konieczne jest zapewnienie możliwości dokonania przeniesienia środków na wynagrodzenia osobowe.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych dysponenti części budżetowych mogą dokonywać przeniesień wydatków między rozdziałami i paragrafami klasyfikacji wydatków, z zastrzeżeniem ust. 5, w ramach danej części i działu budżetu państwa (art. 171 ust. 1), z tym że przeniesienia wydatków, o których mowa w ust. 1 i 5, nie mogą zwiększać planowanych wydatków na uposażenia i wynagrodzenia ze stosunku pracy, o ile odrębne ustawy nie stanowią inaczej (art. 171 ust. 7). W związku z tym zaproponowana zmiana daje możliwość dysponentowi części 58 – Główny Urząd Statystyczny dokonania takiej zmiany, po uzyskaniu zgody Ministra Finansów.

Proponowany przepis umożliwi elastyczny dobór metod przeprowadzenia badania w warunkach zagrożenia epidemicznego choroby zakaźnej COVID-19 w sposób gwarantujący bezpieczeństwo zdrowotne dla osób przeprowadzających badanie oraz podmiotów objętych tym badaniem.

20. Przepis art. 2 pkt 8 ma charakter porządkujący – dostosowuje dotychczasową terminologię nowelizowanej ustawy do zmian wprowadzanych projektowaną ustawą. Rachmistrze powoływani przez zastępców właściwych wojewódzkich komisarzy spisowych w wyniku naborów przeprowadzonych na zasadach i w trybie określonych w ustawie do zebrania danych w ramach spisu rolnego od użytkowników gospodarstw rolnych i z którymi jest nawiązywana współpraca na warunkach określonych w ustawie są w przepisach obecnie obowiązującej ustawy o PSR objęci kategorią „rachmistrzów terenowych”. W wyniku zmian proponowanych w projekcie ustawy określenie to przestanie obowiązywać. Osoby objęte określeniem „rachmistrz terenowy” staną się po wejściu w życie projektowanej ustawy jedną z dwóch grup osób objętych zbiorowym określeniem „rachmistrz spisowy”.

Zmiany w załącznikach do ustawy o PSR

Zmiany dokonywane są w załączniku nr 4 do ustawy o PSR.

Załącznik nr 4 do ustawy o PSR określa specyfikację wydatków spisowych PSR. Koszty te zostały usystematyzowane według głównych grup wydatków, a do ich obliczenia wykorzystano ceny z 2018 r.

Zmiany w załączniku nr 4 polegają na przesunięciu części środków finansowych z paragrafu dotyczącego wynagrodzeń bezosobowych do paragrafu dotyczącego wynagrodzeń osobowych w ramach grup wydatków dotyczących rachmistrzów spisowych.

W przypadku PSR 2020 jest to kwota ok. 10 mln zł. Zmiana, wymuszona przez zagrożenie epidemią COVID-19, jest konieczna ze względu na odmienny sposób wynagradzania rachmistrzów spisowych pochodzących z naboru zewnętrznego dokonywanego przez gminne

biura spisowe (współpraca w ramach umowy zlecenia) oraz rachmistrzów spisowych będących pracownikami jednostek służb statystyki publicznej (zatrudnienie w ramach stosunku pracy). W przypadku podwyższonego zagrożenia epidemią COVID-19, uniemożliwiającego przeprowadzanie bezpośrednich wywiadów, zbieranie danych od respondentów będzie się odbywało w formie wywiadu telefonicznego, dokonywanego w znacznej mierze przez rachmistrzów spisowych będących pracownikami jednostek służb statystyki publicznej. Przesunięcie środków między paragrafami umożliwi wypłatę dodatków spisowych dla tej grupy rachmistrzów spisowych.

7. Omówienie zmian proponowanych w ustawie z dnia 9 sierpnia 2019 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2021 r.

Zmiany w ustawie o NSP mają przede wszystkim na celu:

- 1) wprowadzenie większej elastyczności stosowania metod spisowych, tj. sposobów pozyskiwania danych od osób fizycznych objętych spisem powszechnym, w szczególności w przypadkach, gdyby stosowanie niektórych metod nie było możliwe, na przykład ze względu na zagrożenie epidemią COVID-19. Dotyczy to w pierwszym rzędzie stworzenia ram prawnych umożliwiających ewentualne niestosowanie metody wywiadu bezpośredniego zakładającej bezpośredni kontakt rachmistrza z osobą fizyczną objętą spisem powszechnym, przy jednoczesnym zapewnieniu możliwości zastąpienia tej metody innymi metodami;
- 2) zwiększenie efektywności pozyskiwania danych od osób fizycznych objętych spisem powszechnym;
- 3) stworzenie nowej jednolitej definicji rachmistrza spisowego (obejmującej zarówno wyznaczonych pracowników jednostek służb statystyki publicznej, jak i osoby spoza tych jednostek, wyłonione w wyniku otwartego i konkurencyjnego naboru, z którymi jest nawiązywana w tym celu współpraca). Rachmistrz spisowy będzie mógł być wykorzystywany do zbierania danych metodą wywiadu bezpośredniego oraz metodą wywiadu telefonicznego. Jednocześnie odstępuje się od dotychczasowego podziału na rachmistrzów telefonicznych (wykorzystywanych tylko do metody wywiadu telefonicznego) oraz rachmistrzów terenowych (wykorzystywanych tylko do metody wywiadu bezpośredniego);
- 4) jednoznaczne zapewnienie możliwości wykorzystywania wszystkich pracowników jednostek służb statystyki publicznej, w tym ankierów statystycznych, o których mowa w

art. 28 ust. 4 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej, do zbierania od osób fizycznych objętych spisem powszechnym danych metodą wywiadu bezpośredniego oraz metodą wywiadu telefonicznego;

- 5) zapewnienie możliwości elastycznego wykorzystywania wszystkich rachmistrzów spisowych (zarówno tych, którzy są pracownikami jednostek służb statystyki publicznej, jak i tych, którzy są wyłaniani po przeprowadzeniu otwartego i konkurencyjnego naboru), do zbierania od osób fizycznych objętych spisem powszechnym danych metodą wywiadu bezpośredniego lub metodą wywiadu telefonicznego, w zależności od aktualnych potrzeb;
- 6) dostosowanie szeregu przepisów ustawy o NSP do ww. zmian.

Szczegółowa charakterystyka proponowanych zmian

1. Zmiana w art. 12 polegająca na dodaniu ust. 3 ma na celu wprowadzenie gwarancji, że przekazanie Prezesowi GUS danych, o których mowa w ust. 22 załącznika nr 2 do ustawy o NSP, przez dostawców publicznie dostępnych usług telefonicznych nie stanowi naruszenia tajemnicy komunikowania się w sieciach telekomunikacyjnych, o której mowa w art. 159 ust. 1 ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne. Przepis ten pozwoli na uniknięcie ewentualnych wątpliwości, które mogłyby pojawić się w trakcie stosowania ustawy o NSP. Podobny przepis obowiązuje już w ustawie o PSR (art. 10 ust. 4 ustawy o PSR) – zatem analizowana zmiana ma również na celu zapewnienie spójności między obydwoma ustawami spisowymi.
2. Zmiana polegająca na dodaniu nowego art. 14a służy stworzeniu jednoznacznych definicji metod spisowych, wskazaniu w jednym przepisie wszystkich metod spisowych stosowanych w ramach NSP, a także odejściu od przyporządkowania poszczególnych kategorii rachmistrzów do konkretnej metody zbierania danych (wywiad bezpośredni albo wywiad telefoniczny).

W definicji metody wywiadu bezpośredniego wskazano, że metoda ta może być wykorzystywana przez wszystkich rachmistrzów spisowych – zarówno będących pracownikami jednostek służb statystyki publicznej, jak i niebędących pracownikami tych jednostek (tj. wyłonionych w drodze otwartego i konkurencyjnego naboru), a wywiad taki przeprowadzany będzie z wykorzystaniem urządzenia mobilnego (np. smartfonu) wyposażonego w oprogramowanie dedykowane do przeprowadzenia spisu powszechnego. Z kolei w definicji wywiadu telefonicznego wskazano, że również ta metoda może być wykorzystywana przez wszystkich rachmistrzów spisowych (zarówno będących

pracownikami jednostek służb statystyki publicznej, jak i wyłonionych w drodze otwartego i konkurencyjnego naboru). W praktyce jednak zakłada się, że będą oni przeprowadzali wywiady telefoniczne w różny sposób. Rachmistrz spisowy będący pracownikiem jednostki służb statystyki publicznej będzie przeprowadzał wywiady telefoniczne:

- 1) z wykorzystaniem zainstalowanego na komputerze oprogramowania dedykowanego do przeprowadzenia spisu powszechnego lub
- 2) z wykorzystaniem urządzenia mobilnego wyposażonego w oprogramowanie dedykowane do przeprowadzenia spisu powszechnego.

Natomiast rachmistrz spisowy, który nie jest pracownikiem jednostki służb statystyki publicznej, będzie przeprowadzał wywiady telefoniczne wyłącznie z wykorzystaniem urządzenia mobilnego (np. smartfonu) wyposażonego w oprogramowanie dedykowane do przeprowadzenia spisu powszechnego.

3. Zmiana w art. 15 polegająca na uchyleniu ust. 2 ma na celu zlikwidowanie ograniczenia czasowego stosowania metody samospisu internetowego. Początkowo zakładano, że metoda ta będzie stosowana tylko w pierwszej połowie spisu powszechnego (w okresie od dnia 1 kwietnia 2021 r. do dnia 16 maja 2021 r.). Proponuje się jednak, w celu zwiększenia efektywności tej metody, aby była ona stosowana przez cały czas trwania NSP (analogiczne rozwiązanie przyjęto w PSR).
4. Zmiana w art. 15 polegająca na uchyleniu ust. 4 ma charakter dostosowujący do zmian wprowadzonych dodawanym art. 14a. W przepisie tym jednoznacznie zdefiniowano metodę samospisu internetowego – dlatego ust. 4 w art. 15 stał się zbędny.
5. Zmiana w art. 15 polegająca na dodaniu ust. 5 ma na celu uelastycznienie obowiązku przeprowadzenia samospisu internetowego. Jeżeli osoba fizyczna objęta spisem powszechnym nie będzie mogła dopełnić obowiązku przeprowadzenia samospisu internetowego, w szczególności ze względu na stan zdrowia lub inny uzasadniony interes tej osoby, będzie miała obowiązek zgłosić ten fakt służbom statystyki publicznej, telefonując na podany do wiadomości publicznej numer infolinii spisowej, jednak nie później niż do dnia 31 maja 2021 r., tak aby możliwe było zebranie danych od tej osoby metodą wywiadu bezpośredniego lub metodą wywiadu telefonicznego. Analogiczne rozwiązanie przewidziano w art. 8a ust. 2 ustawy o PSR.
6. Zmiana w art. 16 polegająca na nadaniu nowego brzmienia ust. 2 ma charakter wynikowy – jest konieczna w celu dostosowania tego przepisu do innych zmian wprowadzanych w ustawie o NSP (uchylenie ust. 4 w art. 15 i dodanie art. 14a).

7. Zmiana polegająca na uchyleniu art. 17 ma charakter dostosowujący do zmian wprowadzonych dodawanym art. 14a. W przepisie tym jednoznacznie zdefiniowano i uporządkowano wszystkie metody spisowe (samospis internetowy, wywiad bezpośredni, wywiad telefoniczny). Dlatego art. 17 staje się zbędny, jednak niektóre jego fragmenty zostały wykorzystane w dodawanych art. 17a ust. 1 i art. 17e.
8. Zmiana polegająca na dodaniu art. 17a ma na celu zapewnienie efektywności zbierania danych w ramach NSP. Zagwarantowano możliwość zebrania w każdym czasie danych od osoby fizycznej objętej spisem powszechnym metodą wywiadu bezpośredniego lub metodą wywiadu telefonicznego. Jednocześnie osoba fizyczna objęta spisem powszechnym nie będzie mogła odmówić przekazania danych w ramach spisu powszechnego z zastosowaniem metody wywiadu bezpośredniego lub wywiadu telefonicznego (ust. 1 i 2). Dopiero przekazanie przez osobę fizyczną objętą spisem powszechnym danych z zastosowaniem metody wywiadu bezpośredniego lub metody wywiadu telefonicznego zwolni ją z obowiązku samospisu internetowego (ust. 3). Zapewni to elastyczność stosowania wszystkich metod zbierania danych, a jednocześnie przyczyni się do efektywności zbierania danych.
9. Zmiana polegająca na dodaniu art. 17b ma na celu wprowadzenie jednolitej definicji rachmistrza spisowego. Ogół rachmistrzów spisowych składać się będzie z dwóch grup osób:
  - 1) pracowników jednostek służb statystyki publicznej, w tym ankieterów statystycznych, o których mowa w art. 28 ust. 4 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej, którzy zostali wyznaczeni przez zastępców właściwych wojewódzkich komisarzy spisowych (tj. dyrektorów urzędów statystycznych) do zebrania danych w ramach spisu powszechnego od osób fizycznych objętych tym spisem;
  - 2) osób fizycznych powołanych przez zastępców właściwych wojewódzkich komisarzy spisowych w wyniku naborów przeprowadzonych na zasadach i w trybie określonych w ustawie do zebrania danych w ramach spisu powszechnego od osób fizycznych objętych spisem powszechnym, z którymi jest w tym celu nawiązywana współpraca na warunkach określonych w ustawie (tj. na podstawie umowy cywilnoprawnej).

Wprowadzenie jednolitej definicji rachmistrza spisowego ma na celu odejście od obecnie obowiązującej koncepcji powiązania dwóch kategorii rachmistrzów (tzw. rachmistrzów

telefonicznych i rachmistrzów terenowych) ze stosowanymi przez nich metodami pozyskiwania danych od osób fizycznych objętych spisem powszechnym (odpowiednio: metodą wywiadu telefonicznego i metodą wywiadu bezpośredniego). Według dotychczasowych założeń rachmistrze telefoniczni (którymi mieli być wyłącznie pracownicy jednostek służb statystyki publicznej) byłoby wykorzystywani do zbierania danych tylko metodą wywiadu telefonicznego, natomiast rachmistrze terenowi (pochodzący z otwartego i konkurencyjnego naboru) – do zbierania danych tylko metodą wywiadu bezpośredniego. W wyniku szczegółowej analizy uznano, że taka metodyka zbierania danych może być nieefektywna i może powodować zagrożenie dla osiągnięcia założonych celów spisu. Projekt zakłada wprowadzenie rozwiązania pozwalającego na elastyczne wykorzystywanie wszystkich rachmistrzów spisowych, co jest szczególnie istotne w sytuacji, gdy nie można mieć pewności co do możliwości zastosowania w trakcie spisu wszystkich zakładanych metod zbierania danych. W sytuacji gdyby zastosowanie jednej z metod zbierania danych okazało się niemożliwe, na przykład ze względu na zagrożenie epidemiczne, można będzie wykorzystać wszystkich rachmistrzów spisowych do drugiej metody spisowej. Dlatego też w projektowanej ustawie całowicie rezygnuje się z dotychczasowych pojęć „rachmistrz telefoniczny” i „rachmistrz terenowy”.

Wszyscy rachmistrze spisowi będą mogli przeprowadzać wywiady bezpośrednie i wywiady telefoniczne. Ponadto rachmistrze spisowi, którzy są pracownikami jednostek służb statystyki publicznej, będą mogli być wykorzystywani do dodatkowego zadania, jakim jest pełnienie dyżurów przy udzielaniu informacji w trybie infolinii spisowej i umawianiu wywiadów bezpośrednich z osobami fizycznymi objętymi spisem powszechnym (ust. 2). Takie dodatkowe zadanie przewidziano już w obecnie obowiązującej ustawie, jednakże przepisy te zostały rozwinięte i doprecyzowane.

10. Zmiana polegająca na dodaniu art. 17c służy zapewnieniu możliwości efektywnego i dopasowanego do aktualnych potrzeb wykorzystywania wszystkich rachmistrzów spisowych do zbierania danych metodami wywiadu bezpośredniego i wywiadu telefonicznego. O sposobie, miejscu i czasie wykonywania przez rachmistrzów spisowych czynności spisowych, o których mowa w art. 17b, będzie decydować zastępca właściwego wojewódzkiego komisarza spisowego, w zależności od aktualnych potrzeb. Oznacza to wprowadzenie możliwości elastycznego wykorzystywania wszystkich rachmistrzów spisowych – zarówno będących pracownikami jednostek służb statystyki publicznej (w tym tzw. ankieterów statystycznych, o których mowa w art. 28 ust. 4 ustawy z dnia 29 czerwca

1995 r. o statystyce publicznej), jak i rachmistrzów pochodzących z otwartego naboru zewnętrznego – w zależności od aktualnych potrzeb związanych np. ze stosowaniem albo niestosowaniem jednej z wymienionych metod spisowych, co może być uzależnione od trudnego obecnie do przewidzenia rozwoju epidemii COVID-19.

11. Zmiana polegająca na dodaniu art. 17d ma na celu zasygnalizowanie różnic w sposobie wynagradzania rachmistrzów spisowych w zależności od tego, czy są oni pracownikami jednostek służb statystyki publicznej – wówczas będą otrzymywali tzw. dodatek spisowy, czy też pochodzą spoza tych jednostek – wówczas będą otrzymywali wynagrodzenie zagwarantowane na mocy zawartych z nimi umów cywilnoprawnych. Sposób ustalania oraz wysokość przysługujących rachmistrzom spisowym dodatków spisowych albo wynagrodzeń zostały określone w dalszych przepisach ustawy.
12. Dodawany przepis art. 17e oparty jest na treści dotychczasowego ust. 3 w uchylanym art. 17 i stanowi jej dostosowanie do nowej redakcji przepisów odnoszących się do metod zbierania danych stosowanych w ramach NSP.
13. Zmiana w art. 23 polegająca na nadaniu nowego brzmienia pkt 2 ma charakter wynikowy – jest konieczna w celu dostosowania tego przepisu do innych zmian wprowadzanych w ustawie o NSP (dodanie art. 14a jednoznacznie wskazującego wszystkie metody zbierania danych).
14. Zmiana w art. 24 polegająca na nadaniu nowego brzmienia pkt 3 w ust. 1 ma charakter wynikowy – jest konieczna w celu dostosowania tego przepisu do innych zmian wprowadzanych w ustawie o NSP (uchylenie ust. 4 w art. 15 i dodanie art. 14a).
15. Zmiana w art. 35 polegająca na uchyleniu pkt 2 w ust. 1 ma na celu rezygnację z obowiązku zamieszkania kandydata na rachmistrza spisowego, który nie jest pracownikiem jednostki służb statystyki publicznej, na terenie danej gminy. Obowiązek ten był niecelowy, a w przypadku niektórych gmin mógł powodować problemy z efektywną rekrutacją rachmistrzów. Ponadto należy przypuszczać, że zniesienie tego obowiązku pozytywnie wpłynie na rynek pracy, co jest szczególnie istotne w sytuacji konieczności poszukiwania nowych źródeł zarobkowania przez osoby objęte zwolnieniami spowodowanymi problemami finansowymi wielu przedsiębiorców w związku z epidemią COVID-19.
16. Zmiana w art. 35 polegająca na nadaniu nowego brzmienia ust. 5 i 7 ma na celu objęcie zakresem szkolenia dla kandydatów na rachmistrza spisowego, który nie jest pracownikiem jednostki służb statystyki publicznej, również zagadnień związanych z przeprowadzaniem

wywiadów telefonicznych z osobami fizycznymi objętymi spisem powszechnym, a nie – jak dotychczas – wyłącznie wywiadów bezpośrednich. Stanowi to dostosowanie zakresu szkolenia i egzaminu dla kandydatów na rachmistrzów spisowych pochodzących z otwartego i konkurencyjnego naboru do możliwości ich wykorzystania przy przeprowadzaniu wywiadów telefonicznych.

17. Zmiany w art. 36 w ust. 3 mają na celu dostosowanie treści umowy zawieranej z rachmistrem spisowym, który nie jest pracownikiem jednostki służb statystyki publicznej, do możliwości wykorzystania go do przeprowadzania wywiadów telefonicznych. W przepisie tym zawarto również zastrzeżenie umożliwiające stosowanie art. 17c, na mocy którego zastępca właściwego wojewódzkiego komisarza spisowego będzie decydował o sposobie, miejscu i czasie wykonywania czynności spisowych przez wszystkich rachmistrzów spisowych – zarówno będących pracownikami jednostek służb statystyki publicznej, jak i wyłonionych w drodze otwartego i konkurencyjnego naboru. Ma to umożliwić elastyczne wykorzystywanie całego potencjału osobowego rachmistrzów spisowych, w zależności od aktualnej sytuacji. Jest to w szczególności związane z trudnym obecnie do przewidzenia rozwojem epidemii COVID-19. Treść umów cywilnoprawnych zawieranych z rachmistrzami pochodzącymi z otwartego i konkurencyjnego naboru będzie zawierała jedynie informacje podstawowe: teren województwa, do którego dany rachmistrz jest przyporządkowany, termin i zakres wykonywania czynności objętych obydwoma metodami zbierania danych oraz wynagrodzenie (uzależnione od liczby przeprowadzonych wywiadów). Umożliwi to właściwemu wojewódzkiemu komisarzowi spisowemu elastyczne dysponowanie tymi osobami, w zależności od aktualnych potrzeb spisowych. Jednocześnie w treści umowy doprecyzowano istotne kwestie związane z powierzaniem rachmistrzowi spisowemu urządzeń technicznych na potrzeby wywiadów przeprowadzanych obydwoma ww. metodami oraz warunków i terminu zwrotu tych urządzeń po zakończeniu czynności spisowych lub po wcześniejszym rozwiązaniu umowy.
18. Zmiany w art. 36 polegające na nadaniu nowego brzmienia ust. 4 i dodaniu nowych ust. 4a–4c mają na celu określenie zasad ustalania i wysokości wynagrodzenia rachmistrza spisowego niebędącego pracownikiem jednostki służb statystyki publicznej w sytuacji przeprowadzania przez niego wywiadów obydwoma metodami (wywiad bezpośredni i wywiad telefoniczny) albo tylko jedną z nich (w zależności od potrzeb). Wysokość wynagrodzenia takiego rachmistrza spisowego będzie uzależniona od metody

przeprowadzania przez niego wywiadów z osobami fizycznymi objętymi spisem powszechnym. Wynagrodzenie to ustalane będzie jako iloczyn stawki wynoszącej:

- 1) 7 zł brutto i liczby przeprowadzonych wywiadów bezpośrednich z osobami fizycznymi objętymi spisem powszechnym, skutkujących prawidłowym spisaniem tych osób;
- 2) 4 zł brutto i liczby przeprowadzonych wywiadów telefonicznych z osobami fizycznymi objętymi spisem powszechnym, skutkujących prawidłowym spisaniem tych osób.

W przypadku przeprowadzania przez rachmistrza spisowego niebędącego pracownikiem jednostki służb statystyki publicznej wywiadów obydwoma ww. metodami wynagrodzenia należne z tytułu każdej z tych metod będą podlegały zsumowaniu.

Jeżeli taki rachmistrz spisowy rozpocznie zbieranie danych od osoby fizycznej objętej spisem powszechnym jedną z ww. metod, a zakończy zbieranie danych drugą z tych metod, wynagrodzenie będzie przysługiwało tylko za tę metodę wywiadu, w której nastąpiło zakończenie przekazywania danych przez osobę fizyczną objętą spisem powszechnym, skutkujące prawidłowym spisaniem tej osoby.

Jednocześnie w ust. 4c jednoznacznie określono, że do wynagrodzenia rachmistrza spisowego, który nie jest pracownikiem jednostki służb statystyki publicznej, nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę. W szczególności nie stosuje się minimalnej stawki godzinowej określonej w przepisach rozporządzenia wydanego na podstawie tej ustawy.

Należy w tym miejscu zauważyć, że art. 8a ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę znajduje zastosowanie wyłącznie do standardowo zawieranych umów zlecenia. Przepis art. 8a ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę stanowi, że w przypadku umów, o których mowa w art. 734 i art. 750 Kodeksu cywilnego, wykonywanych przez przyjmującego zlecenie lub świadczącego usługi, wysokość wynagrodzenia powinna być ustalona w umowie w taki sposób, aby wysokość wynagrodzenia za każdą godzinę wykonania zlecenia lub świadczenia usług nie była niższa niż wysokość minimalnej stawki godzinowej ustalonej zgodnie z przepisami tej ustawy.

Biorąc pod uwagę częstotliwość przeprowadzania spisów powszechnych, tj. raz na 10 lat, przepis art. 8a ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę nie znajduje zastosowania do umów zawieranych z rachmistrzami spisowymi. Intencją ustawodawcy wprowadzającego art. 8a do ww. ustawy była minimalizacja stosowania tzw.

umów „śmieciowych”. Umowa zawierana z rachmistrzem spisowym nie należy do tej kategorii umów. Jest to umowa cywilnoprawna zawierana raz na 10 lat z osobami wyłonionymi w wyniku naborów przeprowadzonych na zasadach i trybie określonych w ustawie o PSR i w ustawie o NSP, w celu realizacji zadania publicznego o doniosłym znaczeniu dla całej gospodarki narodowej, którym jest przeprowadzenie spisu rolnego i spisu powszechnego. Zatem umowa zlecenie, o której mowa w ustawie o PSR i ustawie o NSP, w istocie stanowi zaproszenie dla osób zainteresowanych do wsparcia państwa w realizacji zadania ważnego dla ogółu społeczeństwa. Spis rolny oraz spis powszechny są projektami realizowanymi raz na 10 lat – wyjątkowymi i specyficznymi badaniami statystycznymi. Dlatego też zastosowanie do wynagrodzenia rachmistrzów spisowych przepisów o stawce godzinowej nie znajduje uzasadnienia prawnego i faktycznego. Biorąc pod uwagę procedurę naboru kandydatów na rachmistrzów oraz specyfikę realizacji PSR oraz NSP, należy uznać, iż umowa zlecenia zawierana z rachmistrzem spisowym, niezależnie od zastosowanej terminologii, nie stanowi zwykłej umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług, o których mowa w art. 734 i art. 750 Kodeksu cywilnego.

Z uzasadnienia do ustawy wprowadzającej przepis art. 8a do ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę wynika, że: „Intencją ustawodawcy jest przeciwdziałanie nadużyciom w stosowaniu umów cywilnoprawnych. Projektowane rozwiązania mają na celu ochronę praw osób realizujących te umowy, mając na uwadze, że umowy cywilnoprawne są często stosowane w celu zastąpienia stosunku pracy”. Przepis ten ma zatem zastosowanie do umów zawieranych powszechnie, stale (nie jednorazowo albo incydentalnie), w szczególności jako praktyki unikania zawierania umów o pracę.

Z kolei w uzasadnieniu do wprowadzenia art. 8d do ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (wyłączenie minimalnej stawki godzinowej) wskazano, że „Oprócz swobody decyzji o miejscu i czasie wykonania zlecenia lub świadczenia usługi elementem decydującym o wyłączeniu spod stosowania minimalnej stawki godzinowej jest sposób ustalania wynagrodzenia „zleceniobiorcy”. Wynagrodzenie musi być w całości uzależnione od rezultatu wykonania zlecenia lub świadczenia usług.

Należy podkreślić, że ewentualne pozostawienie w przypadku wynagrodzenia rachmistrza spisowego minimalnej stawki godzinowej wynikającej z ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę może doprowadzić do sytuacji, w której rachmistrze wykonujący tę samą pracę, ale z różnym efektem (z różną skutecznością), będą wynagradzani tak samo, co będzie sprzeczne z elementarnymi zasadami sprawiedliwości. Na przykład rachmistrz spisowy, który w ciągu 8 godzin przeprowadzi 8 wywiadów, bez

wyłączenia stosowania art. 8a ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, byłby tak samo wynagradzany jak rachmistrz spisowy, który w ciągu 8 godzin przeprowadzi jeden wywiad. Takie wykorzystanie środków publicznych byłoby sprzeczne z art. 44 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. Zgodnie z brzmieniem tego przepisu wydatki publiczne powinny być dokonywane w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów oraz zasady optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów. Pojęcie oszczędności definiowane jest w literaturze jako minimalizacja kosztów prowadzonych działań, przy zachowaniu wymaganej jakości (*Glosariusz terminów dotyczących kontroli i audytu w administracji publicznej*, Najwyższa Izba Kontroli 2005, s. 42). Przepis art. 44 ust. 3 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych nakazuje, aby uzyskać najlepsze efekty z danych nakładów i minimalizować koszty prowadzonych działań, przy zachowaniu wymaganej jakości.

W ocenie projektodawcy umowa z rachmistrzem spisowym powinna mieć charakter „akordowy”. Oznacza to, że rachmistrz otrzyma wynagrodzenie za tyle wywiadów, ile z nich będzie zakończonych powodzeniem. W związku z tym ewentualne zastosowanie ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę wypaczałoby charakter i cel umowy oraz byłoby działaniem antymotywacyjnym, a także nie zapewniałoby efektywnego i celowego wydatkowania środków publicznych. Nie może zatem do wynagrodzenia rachmistrza spisowego mieć zastosowania minimalne wynagrodzenie, o którym mowa w ustawie z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, ponieważ przeprowadzenie małej liczby wywiadów wiązałoby się z koniecznością wypłaty takiego minimalnego wynagrodzenia, a w efekcie rachmistrz spisowy mógłby otrzymać wynagrodzenie wyższe niż wynikające z faktycznie zrealizowanych wywiadów. Wyłączenie art. 8a ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę służy w tym przypadku realizacji ważnego zadania publicznego oraz ochronie interesów Skarbu Państwa. Wyłączenie przepisów o płacy minimalnej umożliwi optymalny dobór metod i środków, które pozwolą osiągnąć cele założone w ustawie o PSR i ustawie o NSP.

Jednocześnie należy wskazać, że bezpośrednia ingerencja legislacyjna w przepisy ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, tj. dodanie w art. 8d tej ustawy wyłączenia stosowania przepisów omawianej ustawy odnoszącego się do umów zlecenia zawieranych z rachmistrzami spisowymi, nie znajduje uzasadnienia. Projektowane

przepisy będą miały zastosowanie tylko w czasie realizacji PSR w 2020 r. oraz NSP w 2021 r. Wyłączenie dotyczące stosowania ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę odnoszące się do umowy zlecenia, która znajduje zastosowanie incydentalnie (tj. raz na dziesięć lat) nie powinno być wprowadzane do ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, lecz należy je zamieścić bezpośrednio w obydwu nowelizowanych ustawach spisowych.

Uregulowania zawarte w ust. 4c wprowadza się w celu zapobieżenia ewentualnym wątpliwościom interpretacyjnym, które mogłyby prowadzić do sporów między dyrektorami urzędów statystycznych a rachmistrzami spisowymi dotyczących wysokości należnego im wynagrodzenia.

19. Zmiany w art. 36 w ust. 5 mają na celu umożliwienie wydawania identyfikatorów dla wszystkich rachmistrzów spisowych (zarówno będących pracownikami jednostek służb statystyki publicznej, jak i pochodzących z otwartego naboru) – w związku z wykonywaniem przez tych rachmistrzów czynności w ramach wywiadów bezpośrednich lub wywiadów telefonicznych z osobami fizycznymi objętymi spisem powszechnym.

Należy wyjaśnić, że numer identyfikatora rachmistrza spisowego jest jednocześnie jego elementem uwierzytelniającym, służącym do potwierdzenia tożsamości rachmistrza spisowego, w przypadku gdy osoba fizyczna objęta spisem powszechnym zadzwoni na infolinię spisową w celu upewnienia się, że rachmistrz spisowy, który zatelefonował do respondenta w celu przeprowadzenia wywiadu telefonicznego jest rzeczywiście osobą upoważnioną do przeprowadzania takich wywiadów. Ponadto stopień zagrożenia epidemią COVID-19 i czas trwania tego zagrożenia nie są obecnie możliwe do przewidzenia. Dlatego nie jest również wykluczona sytuacja, że rachmistrze spisowi, którzy pierwotnie planowani byli do przeprowadzania wywiadów telefonicznych, będą musieli przeprowadzać wywiady bezpośrednie. Może tak się stać również w przypadku, gdy zostaną już przeprowadzone wszystkie możliwe wywiady telefoniczne (przeprowadzanie tych wywiadów jest uzależnione od posiadania przez służby statystyki publicznej numerów telefonów do respondentów) i pozostanie jeszcze grupa respondentów, którzy uchylają się od wykonania obowiązku samospisu internetowego. Wówczas zebranie danych od tych osób będzie możliwe tylko z wykorzystaniem metody wywiadu bezpośredniego, przy zachowaniu niezbędnych warunków bezpieczeństwa zdrowotnego.

20. Zmiana w art. 36 w ust. 6 ma na celu dostosowanie treści identyfikatora dla rachmistrza spisowego do opisanych wyżej zmian, tj. zawarcie w treści identyfikatora informacji o

upoważnieniu rachmistrza spisowego do przeprowadzania wywiadów bezpośrednich lub wywiadów telefonicznych na obszarze określonego województwa.

Wprowadzono również zmianę polegającą na odstąpieniu od zamieszczania pieczęci wojewódzkiego biura spisowego, jako jednego z elementów treści identyfikatora rachmistrza spisowego (uchylenie pkt 5 w ust. 6). Za wystarczające uznano wskazanie w treści identyfikatora nazwy i logo wojewódzkiego biura spisowego.

21. Zmiana w art. 36 polegająca na uchyleniu ust. 7 ma na celu przyjęcie identycznych zasad ochrony prawnej dla obydwu kategorii rachmistrzów spisowych – zarówno będących pracownikami jednostek służb statystyki publicznej, jak i pochodzących z otwartego naboru. Wystarczający dla ochrony prawnej wszystkich rachmistrzów spisowych jest art. 28 ust. 7 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej, zgodnie z którym rachmistrzom spisowym w czasie wykonywania czynności polegających na zbieraniu danych w spisach powszechnych przysługuje ochrona prawna przewidziana dla funkcjonariuszy publicznych.

22. Zmiana w art. 36 polegająca na nadaniu nowego brzmienia ust. 8 ma na celu dostosowanie zakresu uprawnień rachmistrzów spisowych, którzy nie są pracownikami jednostek służb statystyki publicznej, z tytułu wypadków zaistniałych podczas wykonywania czynności w ramach wywiadów do omówionych wyżej zmian, tj. możliwości wykorzystania tej grupy rachmistrzów do metody wywiadu telefonicznego. Zakres przedmiotowy przysługujących tym rachmistrzom spisowym oraz członkom ich rodzin uprawnień odszkodowawczych zostanie rozciągnięty na wypadki zaistniałe podczas wykonywania czynności w ramach wywiadu telefonicznego.

23. Zmiana w art. 38 polegająca na nadaniu nowego brzmienia ust. 2 ma na celu zmniejszenie dolnego progu stawki dodatku spisowego dla pracowników jednostek służb statystyki publicznej i jednostek samorządu terytorialnego (z wyłączeniem dodatku spisowego przyznawanego rachmistrzom spisowym będącym pracownikami jednostek służb statystyki publicznej). Stawka tego dodatku będzie wynosiła od 5% do 120% (a nie jak dotychczas – od 20% do 120%) kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w kwartale poprzedzającym przyznanie dodatku spisowego, ogłaszanego przez Prezesa GUS w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, za miesiąc kalendarzowy wykonywania prac spisowych.

Należy wyjaśnić, że dodatkowe zadania pracowników jednostek służb statystyki publicznej i jednostek samorządu terytorialnego, wykonywane w związku z realizacją spisów

powszechnych, są zadaniami różnej rangi i wymagają różnej czasochłonności, a jednocześnie z racji wykonywania ich w dodatkowym czasie pracy oraz poza zakresem podstawowych zadań służbowych powinny być zrekompensowane w formie dodatku spisowego. Minimalny dodatek spisowy wynosi obecnie ponad 1000 zł, co niejednokrotnie jest kwotą nadmiarową w stosunku do wykonywanej pracy. Zmniejszenie dolnego progu stawki dodatku spisowego zracjonalizuje gospodarowanie dodatkami spisowymi.

24. Zmiana w art. 38 polegająca na nadaniu nowego brzmienia wprowadzeniu do wyliczenia w ust. 4 ma na celu dostosowanie tego przepisu do zmian terminologicznych polegających na objęciu zbiorowym pojęciem „rachmistrz spisowy” dwóch grup osób (z jednej strony – wyznaczonych pracowników jednostek służb statystyki publicznej, a z drugiej – osób powołanych do pełnienia tej funkcji po przeprowadzeniu otwartego i konkurencyjnego naboru), z równoczesnym przyjęciem odmiennych form wynagradzania tych dwóch grup rachmistrzów (*vide* art. 17b i art. 17d).

25. Zmiany w art. 38 polegające na nadaniu nowego brzmienia ust. 5 i dodaniu ust. 6–11 ustawy o NSP są konsekwencją zmian wprowadzonych w dodawanym art. 17b. Przepis ten stanowi, że rachmistrze spisowi będący pracownikami jednostek służb statystyki publicznej będą mogli przeprowadzać zarówno wywiady bezpośrednie, jak i wywiady telefoniczne. Ponadto, co przewidziano już w obecnie obowiązujących przepisach, będą mogli pełnić dyżury przy udzielaniu informacji w trybie infolinii spisowej i umawianiu wywiadów bezpośrednich z osobami fizycznymi objętymi spisem powszechnym.

Tej grupie rachmistrzów spisowych będzie przysługiwał dodatek spisowy ustalany, w zależności od metody przeprowadzania wywiadów z osobami fizycznymi objętymi spisem powszechnym, jako iloczyn stawki wynoszącej:

- 1) 7 zł brutto i liczby przeprowadzonych wywiadów bezpośrednich z osobami fizycznymi objętymi spisem powszechnym, skutkujących prawidłowym spisaniem tych osób;
- 2) 4 zł brutto i liczby przeprowadzonych wywiadów telefonicznych z osobami fizycznymi objętymi spisem powszechnym, skutkujących prawidłowym spisaniem tych osób.

W przypadku przeprowadzania przez rachmistrza spisowego będącego pracownikiem jednostki służb statystyki publicznej wywiadów obydwoma ww. metodami dodatki spisowe należne z tytułu każdej z tych metod będą podlegały zsumowaniu.

Jeżeli rachmistrz spisowy rozpocznie zbieranie danych od osoby fizycznej objętej spisem powszechnym jedną z ww. metod, a zakończy zbieranie danych drugą z tych metod, dodatek spisowy będzie przysługiwał tylko za tę metodę wywiadu, w której nastąpiło zakończenie przekazywania danych przez osobę fizyczną objętą spisem powszechnym, skutkujące prawidłowym spisaniem tej osoby.

Rachmistrze spisowi będący pracownikami jednostek służb statystyki publicznej nie będą zwolnieni z realizacji swoich podstawowych zadań służbowych. Przeprowadzanie wywiadów bezpośrednich i wywiadów telefonicznych będzie ich zadaniem dodatkowym, wykonywanym – w zależności od dostępności respondentów – zarówno w godzinach pracy urzędów statystycznych, jak i poza nimi. Jeżeli wywiady bezpośrednie lub wywiady telefoniczne będą przeprowadzane w godzinach pracy urzędów statystycznych, to podstawowe zadania służbowe będą realizowane przez tych pracowników po przeprowadzeniu wywiadów. W tym stanie rzeczy rachmistrze spisowi będą otrzymywać dodatki spisowe w wysokości wynikającej z liczby przeprowadzonych wywiadów i stawki za 1 wywiad.

Dodatkowo w przypadku rachmistrza spisowego będącego pracownikiem jednostki służb statystyki publicznej, który jest wyznaczony do pełnienia dyżurów przy udzielaniu informacji w trybie infolinii spisowej i umawianiu bezpośrednich wywiadów z osobami fizycznymi objętymi spisem powszechnym (*vide* art. 17b ust. 2), przysługuje mu dodatek spisowy z tytułu pełnienia dyżurów. Dodatek spisowy z tytułu pełnienia dyżurów jest ustalany jako iloczyn stawki wynoszącej 12 zł brutto i liczby dni pełnienia dyżuru przy udzielaniu informacji w trybie infolinii spisowej i umawianiu bezpośrednich wywiadów z osobami fizycznymi objętymi spisem powszechnym.

Ponadto wprowadzono przepis (ust. 11) jednoznacznie stanowiący, że do dodatków spisowych nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych, ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej oraz ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę.

Przepis ma na celu zapobieżenie ewentualnym wątpliwościom interpretacyjnym przy stosowaniu ustawy, tj. jednoznaczne określenie, że w odniesieniu do dodatków spisowych nie znajdują zastosowania przepisy dotyczące:

- 1) dodatku specjalnego określonego w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 2 lutego 2010 r. w sprawie zasad wynagradzania pracowników niebędących członkami korpusu służby cywilnej zatrudnionych w urzędach administracji rządowej i pracowników innych jednostek, co mogłoby budzić wątpliwości zwłaszcza w

- przypadku ankierów statystycznych, o których mowa w art. 28 ust. 4 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej, wyznaczonych do przeprowadzania wywiadów metodą wywiadu bezpośredniego lub metodą wywiadu telefonicznego;
- 2) dodatku zadaniowego, o którym mowa w art. 88 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej;
  - 3) minimalnej stawki godzinowej, o której mowa w ustawie z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę – jej aktualna wysokość jest określona w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2020 r. – jest to rozwiązanie analogiczne do przyjętego w przypadku wynagrodzenia rachmistrza spisowego pochodzącego z otwartego i konkurencyjnego naboru.

Wyłączenie to dotyczy wszystkich rodzajów dodatków spisowych w rozumieniu art. 38 ust. 1 pkt 2 ustawy o NSP, w tym dodatków spisowych dla rachmistrzów spisowych będących pracownikami jednostek służb statystyki publicznej.

26. Przepis art. 3 pkt 12 ma charakter porządkujący – dostosowuje dotychczasową terminologię nowelizowanej ustawy do zmian wprowadzanych projektowaną ustawą. Rachmistrze powoływani przez zastępców właściwych wojewódzkich komisarzy spisowych w wyniku naborów przeprowadzonych na zasadach i w trybie określonych w ustawie do zebrania danych w ramach spisu powszechnego od osób fizycznych objętych tym spisem i z którymi jest nawiązywana współpraca na warunkach określonych w ustawie są w przepisach obecnie obowiązującej ustawy o NSP objęci kategorią „rachmistrzów terenowych”. W wyniku zmian proponowanych w projekcie ustawy określenie to przestanie obowiązywać. Osoby objęte określeniem „rachmistrz terenowy” staną się po wejściu w życie projektowanej ustawy jedną z grup osób objętych zbiorowym określeniem „rachmistrz spisowy”.

Zmiany w załącznikach do ustawy o NSP

Zmiany dokonywane są w załącznikach nr 2 i 3 do ustawy o NSP

1. Załącznik nr 2 do ustawy o NSP określa podmioty obowiązane do przekazania Prezesowi Głównego Urzędu Statystycznego danych w ramach prac spisowych, a także szczegółowy zakres tych danych i terminy ich przekazania. Zakres danych określonych w treści tego

załącznika został ustalony na podstawie ustawy wraz z aktami wykonawczymi, które regulują zasady gromadzenia danych przez podmioty prowadzące rejestry urzędowe oraz systemy informacyjne administracji publicznej, a także niepubliczne systemy informacyjne. Dodatkowo należy zauważyć, że terminologia użyta do określenia szczegółowego zakresu danych pozyskiwanych na potrzeby narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań została ustalona na podstawie metainformacji określających struktury poszczególnych zbiorów danych.

Proponowane zmiany w załączniku nr 2 do ustawy o NSP dotyczą nadania nowego brzmienia ust. 22, w którym zmianie ulega krąg podmiotów zobowiązanych do przekazania danych Prezesowi GUS oraz zakres przekazywanych danych. Proponuje się, aby zobowiązani do przekazania wymienionych w tym przepisie danych byli tylko dostawcy publicznie dostępnych usług telefonicznych (a nie – jak wcześniej planowano – dostawcy publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych, o których mowa w ustawie z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne). Jednocześnie nie ulega zmianie termin przekazania Prezesowi GUS danych przez tę grupę podmiotów, tj. przekazanie danych nastąpi w terminie do dnia 26 lutego 2021 r.

Żądane będą następujące dane jednostkowe o abonentach publicznie dostępnych usług telefonicznych, będących osobami fizycznymi prowadzącymi działalność gospodarczą lub nieprowadzącymi takiej działalności:

- 1) imię lub imiona i nazwisko;
- 2) numer PESEL – w przypadku obywatela polskiego;
- 3) numer identyfikacji podatkowej (NIP) – w przypadku obywatela polskiego prowadzącego działalność gospodarczą, jeżeli jest dostępny;
- 4) przydzielony numer abonenta z planu numeracji krajowej dla publicznych sieci telekomunikacyjnych związany ze świadczoną usługą połączeń głosowych (numer abonencki);
- 5) numer telefonu kontaktowego, jeżeli jest dostępny;
- 6) w przypadku abonenta publicznie dostępnej usługi telefonicznej świadczonej w stacjonarnej publicznej sieci telekomunikacyjnej – adres miejsca, pod którym znajduje się zakończenie sieci udostępnione temu abonentowi:
  - a) kod TERYT, jeżeli jest dostępny, i nazwa województwa,
  - b) kod TERYT, jeżeli jest dostępny, i nazwa powiatu,
  - c) kod TERYT, jeżeli jest dostępny, i nazwa gminy,

- d) kod pocztowy, jeżeli jest dostępny,
  - e) identyfikator TERYT, jeżeli jest dostępny, i nazwa miejscowości,
  - f) identyfikator TERYT, jeżeli jest dostępny, i nazwa ulicy,
  - g) numer budynku,
  - h) numer lokalu;
- 7) w przypadku abonenta publicznie dostępnej usługi telefonicznej świadczonej w ruchomej publicznej sieci telekomunikacyjnej – adres miejsca zamieszkania i adres do korespondencji, jeżeli jest on inny niż adres miejsca zamieszkania:
- a) kod TERYT, jeżeli jest dostępny, i nazwa województwa,
  - b) kod TERYT, jeżeli jest dostępny, i nazwa powiatu,
  - c) kod TERYT, jeżeli jest dostępny, i nazwa gminy,
  - d) kod pocztowy, jeżeli jest dostępny,
  - e) identyfikator TERYT, jeżeli jest dostępny, i nazwa miejscowości,
  - f) identyfikator TERYT, jeżeli jest dostępny, i nazwa ulicy,
  - g) numer budynku,
  - h) numer lokalu.

Pozyskanie danych od dostawców publicznie dostępnych usług telefonicznych jest szczególnie istotne z uwagi na możliwość zebrania danych metodą wywiadu telefonicznego, stanowiącą alternatywę dla metody wywiadu bezpośredniego oraz samospisu internetowego. Ta metoda przyczyni się do ograniczenia przeprowadzania wywiadów bezpośrednich generujących największe koszty po stronie statystyki publicznej oraz przyczyni się do poprawy kompletności zbieranych danych, a zarazem jakości wynikowych informacji statystycznych, w tym podstawowych wielkości i wskaźników dotyczących sytuacji społeczno-gospodarczej. Korzystanie z wywiadu telefonicznego przyczyni się także do ograniczenia dalszego rozprzestrzeniania się epidemii COVID-19. Zmiana dotycząca kręgu dostawców publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych jest związana z doświadczeniami zebranymi podczas pozyskiwania danych od operatorów publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych na podstawie ustawy o PSR. Przede wszystkim ma na celu ograniczenie obciążenia po stronie gestorów do minimum przez ograniczenie ich kręgu wyłącznie do dostawców publicznie dostępnych usług telefonicznych, z pominięciem danych abonentów korzystających z usługi dostępu do sieci Internet czy usług telewizyjnych. Dodatkowo wprowadzona zmiana jest związana z dbałością o jakość otrzymywanych danych i została wprowadzona z uwagi na wątpliwości

dotyczące aktualności danych abonentów korzystających z usługi dostępu do sieci Internet czy usług telewizyjnych.

Brzmienie ust. 22 w załączniku nr 2 do ustawy o NSP zostało dostosowane do terminologii używanej w ustawie z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne. Przepis ten stanowi kompromis między obciążeniem gestorów a realizacją potrzeb informacyjnych statystyki publicznej. Obowiązkiem służb statystyki publicznej jest rzetelne przygotowanie i skuteczne przeprowadzenie doniosłego dla całej gospodarki i interesu państwa zadania publicznego, jakim jest narodowy spis powszechny ludności i mieszkań. Należy w tym miejscu zwrócić uwagę na planowany zwiększony udział metody wywiadu telefonicznego w zbieraniu danych spisowych w sytuacji zagrożenia epidemią COVID-19. Wywiad telefoniczny, obok samospisu internetowego, może okazać się główną metodą zbierania danych spisowych, zatem konieczne jest pozyskanie maksymalnej liczby numerów telefonów do respondentów w czasie gwarantującym ich przetworzenie na potrzeby spisu powszechnego (tj. najpóźniej w terminie do dnia 26 lutego 2021 r.).

2. Załącznik nr 3 do ustawy o NSP określa specyfikację kosztów narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań. Koszty te zostały usystematyzowane według głównych grup wydatków, a do ich obliczenia wykorzystano ceny z 2018 r.

Zmiany w załączniku nr 3 polegają na przesunięciu części środków finansowych z paragrafu dotyczącego wynagrodzeń bezosobowych do paragrafu dotyczącego wynagrodzeń osobowych w ramach grup wydatków dotyczących rachmistrzów spisowych. W przypadku NSP 2021 jest to kwota ok. 12 mln zł. Zmiana, wymuszona przez zagrożenie epidemią COVID-19, jest konieczna ze względu na odmienny sposób wynagradzania rachmistrzów spisowych pochodzących z naboru zewnętrznego dokonywanego przez gminne biura spisowe (współpraca w ramach umowy zlecenia) oraz rachmistrzów spisowych będących pracownikami jednostek służb statystyki publicznej (zatrudnienie w ramach stosunku pracy). W przypadku podwyższonego zagrożenia epidemią COVID-19, uniemożliwiającego przeprowadzanie wywiadów bezpośrednich, zbieranie danych od respondentów będzie się odbywało metodą wywiadu telefonicznego, przeprowadzanego w znacznej mierze przez rachmistrzów spisowych będących pracownikami jednostek służb statystyki publicznej. Przesunięcie środków między paragrafami umożliwi wypłatę dodatków spisowych dla tej grupy rachmistrzów spisowych.

8. Przepisy przejściowe i końcowe

W projektowanej ustawie zamieszczono przepisy przejściowe (art. 4–7), w których uregulowano wpływ nowych przepisów na stosunki zaistniałe w czasie obowiązywania dotychczasowych przepisów ustawy o PSR i ustawy o NSP. Dotyczy to przede wszystkim zmian w omawianych ustawach spisowych polegających na wprowadzeniu jednolitej kategorii rachmistrza spisowego w miejsce dwóch dotychczasowych kategorii rachmistrzów (tzw. rachmistrzów telefonicznych i rachmistrzów terenowych), którzy byli przypisani do stosowanych przez nich metod zbierania danych (odpowiednio: metody wywiadu telefonicznego i metody wywiadu bezpośredniego). Obecnie wszyscy rachmistrze spisowi będą mogli zostać wykorzystani do zbierania danych obydwoma ww. metodami albo tylko jedną z nich (w zależności od potrzeb).

W przepisach przejściowych rozstrzygnięto następujące kwestie:

1. Programy badań statystycznych statystyki publicznej ustalone przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy zachowują moc do dnia zakończenia realizacji określonych w nich badań statystycznych i mogą być zmieniane. W przypadku dokonywania zmiany programów badań statystycznych statystyki publicznej dotyczącej zakresu danych osobowych, które przekazywane są w badaniach statystycznych określonych w tych programach, stosuje się zakres danych osobowych z katalogu określonego w art. 35b ust. 1 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej, w brzmieniu nadanym projektowaną ustawą (art. 4).
2. Rachmistrze terenowi, powołani przez zastępców właściwych wojewódzkich komisarzy spisowych przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy, staną się z tym dniem rachmistrzami spisowymi. Umowy cywilnoprawne zawarte z tymi rachmistrzami terenowymi będą wymagały dostosowania do wymagań określonych w zmienianych przepisach, odnoszących się do treści umów zawartych w obydwu nowelizowanych ustawach spisowych. Zastępcy właściwych wojewódzkich komisarzy spisowych dokonają takiego dostosowania treści zawartych umów w terminie 7 dni od dnia wejścia w życie projektowanej ustawy (art. 5 i art. 6).
3. Nabory na rachmistrzów terenowych, będące w toku w dniu wejścia w życie projektowanej ustawy, będą kontynuowane – staną się one naborami na rachmistrzów spisowych, a do naborów tych będą stosowane zmienione przepisy obydwu ustaw

spisowych odnoszące się np. do zakresu szkolenia dla kandydatów na rachmistrzów czy braku obowiązku zamieszkiwania kandydata na terenie danej gminy (art. 7).

W ocenie projektodawcy nie zachodzi potrzeba uregulowania w przepisach przejściowych innych kwestii.

Proponuje się, aby projektowana ustawa weszła w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia (art. 8 projektu). Konieczność niezwłocznego wejścia w życie ustawy podyktowana jest potrzebą stworzenia rozwiązań prawnych umożliwiających niezakłócone, a zarazem bezpieczne prowadzenie badań statystycznych statystyki publicznej w warunkach epidemii COVID-19.

Przewidywany termin wejścia w życie projektowanej ustawy nie narusza zasad demokratycznego państwa prawnego i jest uzasadniony ważnym interesem państwa, tj. koniecznością przeprowadzania badań statystycznych.

Należy podkreślić, że badania statystyczne umożliwiają pozyskiwanie obiektywnych informacji będących podstawą efektywnego podejmowania decyzji na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Dane te stanowią punkt wyjścia dla planowania i realizacji polityk długookresowych, ale również umożliwiają bieżące ich monitorowanie, a także skuteczne działanie *ad-hoc*, często w warunkach sytuacji kryzysowych.

Obecnie fundamentem dla uzyskania niezbędnych danych statystycznych jest regularne przeprowadzanie masowych badań, którymi są spisy powszechne. Mając na uwadze nieodległy termin najbliższych spisów (powszechny spis rolny rozpoczyna się już 1 września 2020 r., a narodowy spis powszechny ludności i mieszkań zaplanowany został na drugi kwartał 2021 r.), konieczne jest pilne stworzenie warunków prawno-organizacyjnych umożliwiających ich przeprowadzenie w warunkach epidemii COVID-19.

Regularnie prowadzone badania statystyczne pozwalają zaspokoić potrzeby informacyjne społeczeństwa, organów administracji publicznej i instytucji naukowych.

9. Informacje dodatkowe

Projektowana ustawa nie była przedmiotem uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji publicznych. Projekt jest procedowany w trybie odrębnym, zgodnie z przepisami uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2016 r. poz. 1006, z późn. zm.).

Projektowana ustawa nie wymaga przedstawienia właściwym instytucjom i organom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia projektu.

Projektowana ustawa nie podlega notyfikacji do Komisji Europejskiej na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).

Projekt ustawy został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Głównego Urzędu Statystycznego oraz na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny.

Zgodnie z opinią Ministra do Spraw Unii Europejskiej z dnia 2 lipca 2020 r., znak KPDPUE.920.551.2020.KWM(4), dot. RM-10-49-20 (nowy tekst), projekt ustawy nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Projekt nie będzie miał wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

Z uwagi na fakt, że przedmiotowa regulacja nie odnosi się do związków zawodowych lub organizacji pracodawców, odstąpiono od przekazania projektu do zaopiniowania tym podmiotom.

Projekt został umieszczony w Wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów – nr UD98.

W trybie przepisów ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) nie zgłoszono zainteresowania pracami nad przedmiotowym projektem.

<p>Nazwa projektu Ustawa o zmianie ustawy o statystyce publicznej, ustawy o powszechnym spisie rolnym w 2020 r. oraz ustawy o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2021 r.</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Główny Urząd Statystyczny</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Dominik Rozkrut – Prezes Głównego Urzędu Statystycznego</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anna Dobrowolska – dyrektor Departamentu Koordynacji i Programowania Badań tel. (22) 608-33-59 e-mail: Sekretariat-PK@stat.gov.pl (w zakresie zmian w ustawie z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej) 2. Janusz Dygaszewicz – dyrektor Departamentu Systemów Teleinformatycznych, Geostatystyki i Spisów tel. (22) 608-33-41 e-mail: Sekretariat-ST@stat.gov.pl; J.Dygaszewicz@stat.gov.pl (w zakresie zmian w ustawie z dnia 31 lipca 2019 r. o powszechnym spisie rolnym w 2020 r. oraz w ustawie z dnia 9 sierpnia 2019 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2021 r.) 	<p>Data sporządzenia 13.07.2020 r.</p> <p>Źródło: Inne</p> <p>Nr w Wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów: UD98</p>
--	---

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Projektowana ustawa ma na celu umożliwienie efektywnego prowadzenia badań statystycznych statystyki publicznej oraz przeprowadzenie dwóch spisów powszechnych (powszechnego spisu rolnego w 2020 r. oraz narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań w 2021 r.) w warunkach zagrożenia epidemicznego choroby zakaźnej wywołanej wirusem SARS-CoV-2, zwanej „COVID-19”.

W związku z potrzebą przeciwdziałania dalszemu rozprzestrzenianiu się COVID-19 organy administracji publicznej powinny podejmować wszelkie dozwolone na podstawie przepisów prawa działania służące realizacji tego celu, a jednocześnie umożliwiające nieprzerwane i skuteczne wykonywanie zadań ustawowych. Odnosząc te zasady do sfery badań statystycznych statystyki publicznej, konieczne jest stworzenie takich rozwiązań prawnych, które w warunkach epidemii COVID-19 umożliwią nieprzerwane prowadzenie tych badań, mając na uwadze ich kluczowe znaczenie dla gospodarki narodowej. Podstawowym założeniem nowych rozwiązań musi być zagwarantowanie bezpieczeństwa zdrowotnego w trakcie prowadzenia badań statystycznych – zarówno dla osób przeprowadzających badania, jak i dla podmiotów objętych tymi badaniami.

Podstawowa część rozwiązań proponowanych w projektowanej ustawie dotyczy zmian w dwóch ustawach regulujących zakres, formę i tryb przeprowadzenia przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego najbliższych spisów powszechnych, tj. w:

- 1) ustawie z dnia 31 lipca 2019 r. o powszechnym spisie rolnym w 2020 r. (Dz. U. poz. 1728), dalej: „ustawa o PSR”;
- 2) ustawie z dnia 9 sierpnia 2019 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2021 r. (Dz. U. poz. 1775), dalej: „ustawa o NSP”.

Ponadto projektowana ustawa dokonuje zmian w ustawie z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 443), które mają na celu poprawienie efektywności badań statystycznych, w szczególności w warunkach epidemii COVID-19.

Na podstawie przepisów ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej do zadań Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego należy organizowanie i prowadzenie badań statystycznych, zbieranie, gromadzenie i opracowywanie danych statystycznych oraz udostępnianie i rozpowszechnianie wyników informacji statystycznych, w tym podstawowych wielkości i wskaźników. GUS ma obowiązek prowadzenia badań statystycznych i dostarczania ich wyników na potrzeby odbiorców instytucjonalnych i indywidualnych, krajowych i międzynarodowych, także w warunkach epidemii. W celu realizacji badań statystycznych Prezes Głównego Urzędu Statystycznego prowadzi operat do badań statystycznych, w którym zamieszcza informacje o podmiotach podlegających obserwacji statystycznej według określonych cech. Operat podlega stałej i bieżącej aktualizacji w celu umożliwienia prowadzenia obserwacji statystycznej podmiotu tej obserwacji w czasie i przestrzeni oraz jest aktualizowany z wykorzystaniem danych pochodzących z rejestrów

urzędowych i systemów informacyjnych oraz badań statystycznych. Badania statystyczne, w których osoby fizyczne udzielają bezpośrednio odpowiedzi, są prowadzone po uprzednim ich poinformowaniu o podstawie prawnej badania, celu badania i gwarancjach zachowania tajemnicy oraz o tym, czy udział w badaniu jest obowiązkowy czy dobrowolny.

Obecnie w ramach statystyki publicznej dominującą formą realizacji badań w gospodarstwach domowych oraz w gospodarstwach rolnych są badania prowadzone metodą reprezentacyjną, a w związku z postępem technologicznym i optymalizacją kosztów dane od respondentów są zbierane również przez wypełnienie ankiet przez respondentów na portalu GUS oraz w formie wywiadu realizowanego drogą telefoniczną. Zbieranie danych przez bezpośredni wywiad przeprowadzony przez ankietera statystycznego jest dużym obciążeniem dla statystyki publicznej. W wielu przypadkach dla przeprowadzenia wywiadu konieczny jest kilkukrotny wyjazd do respondentów w związku z ich nieobecnością. Ponadto niektórzy respondenci chętniej udzielają odpowiedzi przez telefon niż w formie wywiadu bezpośredniego wymagającego obecności ankierów w ich mieszkaniach czy na terenie ich gospodarstw rolnych.

W związku z epidemią COVID-19 konieczne jest rozszerzenie dostępu dla statystyki publicznej do danych identyfikacyjno-adresowych (m.in. numerów telefonów) z nowych źródeł danych. Dane te będą wykorzystywane również w badaniach po okresie pandemii, co przyczyni się do podniesienia kompletności i jakości badań.

Zgodnie z rekomendacjami FAO zawartymi w dokumencie „Światowy program spisów rolnych rundy 2020 r.” oraz przepisami Unii Europejskiej (rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2018/1091 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie zintegrowanych statystyk dotyczących gospodarstw rolnych oraz uchylene rozporządzeń (WE) nr 1166/2008 i (UE) nr 1337/2011 (Dz. Urz. UE L 200 z 07.08.2018, str. 1, z późn. zm.) Polska jest zobowiązana do przeprowadzenia powszechnego spisu rolnego w 2020 r. Krajową podstawę prawną do przygotowania, zorganizowania oraz przeprowadzenia powszechnego spisu rolnego w 2020 r. (dalej: „PSR 2020”) stanowi ustawa z dnia 31 lipca 2019 r. o powszechnym spisie rolnym w 2020 r.

Podobnie w przypadku narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań w 2021 r. (dalej: „NSP 2021”) obowiązek jego przeprowadzenia wynika w pierwszym rzędzie z przepisów Unii Europejskiej. Na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady 763/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. w sprawie spisów powszechnych ludności i mieszkań (Dz. Urz. UE L 218 z 13.08.2008, str. 14) państwa członkowskie są zobowiązane do przeprowadzania narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań raz na 10 lat. Krajową podstawę prawną do przygotowania, zorganizowania oraz przeprowadzenia NSP 2021 stanowi ustawa z dnia 9 sierpnia 2019 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań.

Rozprzestrzenianie się epidemii COVID-19 ma wpływ na wiele różnych zjawisk społecznych i gospodarczych. W statystyce zagraża m.in. realizacji spisu rolnego (PSR 2020) oraz spisu ludności i mieszkań (NSP 2021) zgodnie z wcześniejszymi założeniami zawartymi w wyżej wymienionych aktach prawnych. Konieczne jest ograniczenie lub eliminacja kontaktów bezpośrednich na etapie prac przygotowawczych, a przede wszystkim w trakcie zbierania danych od respondentów. Znaczne zmiany w sposobie zbierania danych będą dotyczyły przede wszystkim gospodarstw indywidualnych w PSR 2020 oraz ludności w NSP 2021. Dla dużej grupy gospodarstw rolnych (ok. 1,5 mln) pierwotnie przewidziano decydujący udział metody wywiadu bezpośredniego. Dla NSP 2021, mimo obowiązkowej metody samospisu internetowego, konieczne jest zapewnienie efektywnego stosowania metod wspomagających w postaci wywiadów telefonicznych i wywiadów bezpośrednich. Proponowane w projekcie ustawy przepisy mają na celu zapewnienie bardziej elastycznego stosowania wszystkich tych metod zbierania danych, a także pełniejsze wykorzystanie w tym celu potencjału kadrowego w postaci rachmistrzów spisowych.

W przypadku obydwu spisów powszechnych, w związku z epidemią COVID-19, należy położyć duży nacisk na propagowanie samospisu internetowego. Przede wszystkim uelastycznieniu powinien ulec sposób przeprowadzania wywiadów z respondentami, tj. w przypadku niemożności przeprowadzenia wywiadów bezpośrednich rachmistrze spisowi będą przeprowadzać wywiady telefonicznie. Stan epidemii może spowodować również konieczność zaangażowania w znacznie większym zakresie wyznaczonych pracowników jednostek służb statystyki publicznej do przeprowadzania wywiadów z respondentami, w tym ankierów statystycznych, o których mowa w art. 28 ust. 4 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej, jako najlepiej przygotowanych do tej roli. Pracownicy jednostek służb statystyki publicznej (w tym ankierzy statystyczni), realizujący wywiady spisowe w ramach PSR 2020 i NSP 2021, staną się więc rachmistrzami spisowymi.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

1. W zakresie zmian proponowanych w ustawie z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej, zmiany wynikają przede wszystkim z konieczności dostosowania przepisów tej ustawy do terminologii przyjętej w ustawie – Prawo telekomunikacyjne (Dz. U. z 2019 r. poz. 2460, z późn. zm.), co przyczyni się do zwiększenia efektywności pozyskiwania danych od wielu podmiotów, potrzeby wprowadzenia przepisu wyłączającego stosowanie przepisów o tajemnicy telekomunikacyjnej przy przekazywaniu służbom statystyki publicznej danych osobowych z katalogu danych, o których mowa w art. 35b ust. 1 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej, przez dostawców publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnym, a także wprowadzenia przepisu umożliwiającego służbom statystyki publicznej przetwarzanie danych osobowych pochodzących z systemów informacyjnych i rejestrów urzędowych Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

Oczekiwany efekt jest pozyskanie rzetelnych i aktualnych danych identyfikacyjno-adresowych do aktualizacji operatu do badań statystycznych i umożliwienie realizacji badań statystycznych z udziałem respondentów w formie wywiadu telefonicznego przeprowadzanego przez ankietera oraz udostępnianie i rozpowszechnianie wyników informacji statystycznych, zgodnie z potrzebami użytkowników krajowych i międzynarodowych, w tym podstawowych wielkości i wskaźników, dotyczących sytuacji społeczno-gospodarczej.

Na skutek epidemii COVID-19 oraz związanych z tym ograniczeń dotyczących prowadzenia badań statystycznych przez ankieterów w formie wywiadów bezpośrednich, a także w związku z potrzebą obserwacji statystycznej zjawisk, zdarzeń społecznych i ekonomicznych, na które wpływ ma epidemia COVID-19, występuje potrzeba rozszerzenia dostępu dla statystyki publicznej do danych identyfikacyjno-adresowych (m.in. numerów telefonów) z nowych źródeł danych. Dane te będą wykorzystywane również w badaniach po okresie epidemii, co przyczyni się do podniesienia kompletności badań, a tym samym do podniesienia jakości opracowywania danych statystycznych, tj. procesu polegającego na tworzeniu zbiorów danych ze zgromadzonych danych statystycznych, a następnie dokonywaniu obliczeń, opracowań i analiz na podstawie tych zbiorów.

2. Zmiany proponowane w ustawie z dnia 31 lipca 2019 r. o powszechnym spisie rolnym w 2020 r. oraz w ustawie z dnia 9 sierpnia 2019 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2021 r. mają na celu:
  - 1) wprowadzenie większej elastyczności stosowania metod zbierania danych, tj. sposobów pozyskiwania danych od użytkowników gospodarstw rolnych (PSR 2020) oraz osób fizycznych objętych spisem powszechnym (NSP 2021), w szczególności w przypadkach, gdyby stosowanie niektórych metod nie było możliwe, ze względu na zagrożenie COVID-19. Dotyczy to w pierwszym rzędzie stworzenia ram prawnych umożliwiających ewentualne niestosowanie metody bezpośredniego wywiadu zakładającej bezpośredni kontakt rachmistrza z użytkownikiem gospodarstwa rolnego (PSR 2020) albo osobą fizyczną objętą spisem powszechnym (NSP 2021), przy jednoczesnym zapewnieniu możliwości zastąpienia tej metody innymi metodami (samospis internetowy i wywiad telefoniczny);
  - 2) zwiększenie efektywności pozyskiwania danych od użytkowników gospodarstw rolnych (PSR 2020) oraz osób fizycznych objętych spisem powszechnym (NSP 2021);
  - 3) stworzenie nowej jednolitej definicji rachmistrza spisowego (obejmującej zarówno wyznaczonych pracowników jednostek służb statystyki publicznej, jak i osoby spoza służb statystyki publicznej, wyłonione w wyniku otwartego i konkurencyjnego naboru, z którymi nawiązywana jest w tym celu współpraca). Rachmistrz spisowy będzie mógł być wykorzystywany do zbierania danych metodami bezpośredniego wywiadu i wywiadu telefonicznego. Jednocześnie odstępuje się od dotychczasowego podziału na rachmistrzów telefonicznych (wykorzystywanych tylko do metody wywiadu telefonicznego) oraz rachmistrzów terenowych (wykorzystywanych tylko do metody bezpośredniego wywiadu);
  - 4) jednoznaczne zapewnienie możliwości wykorzystywania wszystkich pracowników jednostek służb statystyki publicznej, w tym ankieterów statystycznych, o których mowa w art. 28 ust. 4 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej, do zbierania od użytkowników gospodarstw rolnych (PSR 2020) oraz osób fizycznych objętych spisem powszechnym (NSP 2021) danych metodą bezpośredniego wywiadu lub metodą wywiadu telefonicznego, w zależności od aktualnych potrzeb;
  - 5) zapewnienie możliwości elastycznego wykorzystywania wszystkich rachmistrzów spisowych (zarówno tych, którzy są pracownikami jednostek służb statystyki publicznej, jak i tych, którzy są wyłaniani po przeprowadzeniu otwartego i konkurencyjnego naboru), do zbierania od użytkowników gospodarstw rolnych (PSR 2020) oraz osób fizycznych objętych spisem powszechnym (NSP 2021) danych metodą bezpośredniego wywiadu lub metodą wywiadu telefonicznego, w zależności od aktualnych potrzeb;
  - 6) dostosowanie szeregu przepisów ustawy o PSR i ustawy o NSP do ww. zmian.

Epidemia COVID-19 wybuchła w okresie intensywnych prac przygotowawczych do PSR 2020 i NSP 2021. Wszystkie bieżące zadania merytoryczne są realizowane w systemie pracy zdalnej. Epidemia będzie miała znaczący wpływ na zaplanowane szkolenia. Już dziś wiadomo, że szkolenia dla trenerów merytorycznych, a przy niekorzystnym rozwoju sytuacji, także dla dyspozytorów centralnych i wojewódzkich oraz rachmistrzów spisowych, nie odbędą się tak, jak planowano wcześniej. Bezpośredni udział szkółących i szkolonych, z wiadomych przyczyn, jest niemożliwy. W celu przeprowadzenia szkoleń uruchomione zostaną nowoczesne metody i technologie komunikacyjne z wykorzystaniem platformy e/m-learning i pracy zdalnej.

Modyfikacji w stosunku do pierwotnych zamierzeń musi ulec przyporządkowanie liczby gospodarstw rolnych (PSR 2020) oraz osób fizycznych objętych spisem powszechnym (NSP 2021) do poszczególnych metod zbierania danych (samospis internetowy, bezpośredni wywiad, wywiad telefoniczny), jak również terminy realizacji tych metod.

Powyższe rozwiązania pozwolą na elastyczne reagowanie na zmiany sytuacji epidemicznej. Możliwe będzie szybkie dostosowanie się do warunków, w których niezbędne będzie znaczne ograniczenie lub całkowita rezygnacja z metody bezpośredniego wywiadu.

W związku z potrzebą wprowadzenia zmian w przepisach trzech ww. ustaw dotyczących obszaru badań statystycznych statystyki publicznej, konieczne jest przyjęcie ścieżki legislacyjnej.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

W celu przeprowadzenia badań statystycznych w formie wywiadu telefonicznego Urząd Statystyczny Litwy zapoczątkował prace legislacyjne zmierzające do zmiany ustawy statystycznej mającej na celu uzyskanie bezpłatnych danych kontaktowych osób fizycznych lub osób prawnych (adresy, numery telefonów stacjonarnych i komórkowych, adresy e-mail). Urząd Statystyczny Litwy korzysta obecnie z już dostępnych numerów telefonicznych (np. z badań LFS – Badanie aktywności ekonomicznej ludności i EU-SILC – Europejskie badanie warunków życia). Jednocześnie planuje zawrzeć umowę z operatorami telefonii komórkowej w sprawie dostępu do numerów telefonów osób objętych próbą w celu przeprowadzenia badań w okresie epidemii COVID-19.

We Francji i Niderlandach badania statystyczne w związku z COVID-19 są realizowane z dużym udziałem telefonicznej formy zbierania danych.

Inne kraje (Łotwa, Estonia, Grecja, Malta) podjęły także działania w zakresie uzyskania dostępu do danych identyfikacyjno-adresowych umożliwiających realizację badań statystycznych.

Poszczególne państwa członkowskie Unii Europejskiej dostosowują organizację spisu rolnego do rozwoju sytuacji epidemicznej na ich terytorium. Podobna sytuacja występuje w przypadku spisu powszechnego ludności i mieszkań.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Urząd Komunikacji Elektronicznej	1	Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej REGON – źródło GUS	Przygotowanie i przekazanie do GUS zbiorów danych
Dostawcy publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych	4326	Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej REGON – źródło GUS	Przygotowanie i przekazanie do GUS zbiorów danych
Gospodarstwa rolne	100% populacji	Wykaz gospodarstw rolnych	Przekazanie danych spisowych z położeniem nacisku na samospis internetowy oraz w przypadku niedokonania samospisu – obowiązek przekazania danych w formie bezpośredniego wywiadu lub wywiadu telefonicznego.
Ludność	100% populacji	Wykaz osobowo-adresowo-mieszkaniowy	Przekazanie danych spisowych z położeniem nacisku na samospis internetowy oraz w przypadku niedokonania samospisu – obowiązek przekazania danych w formie bezpośredniego wywiadu lub wywiadu telefonicznego.
Pracownicy jednostek służb statystyki publicznej, w tym ankieterzy statystyczni	Ok. 2800 osób, w tym ok. 1000 ankieterów statystycznych	Dokumentacja kadrowa	Realizacja bezpośrednich wywiadów lub wywiadów telefonicznych – w zależności od stopnia epidemii.
Pracownicy jednostek służb statystyki publicznej i jednostek samorządu terytorialnego będący członkami wojewódzkich biur spisowych lub gminnych biur spisowych	W statystyce publicznej ok. 640 osób. W jednostkach samorządu terytorialnego ok. 12 500 osób.	Informacje uzyskane z urzędów statystycznych oraz przewidywana obsada gminnych biur spisowych – na podstawie doświadczeń ze spisów poprzedniej edycji, realizowanych analogicznymi metodami.	Realizacja prac spisowych przy zniesieniu dolnego limitu dodatku spisowego, co pozwoli w sposób bardziej adekwatny dostosować wysokości dodatków spisowych do przydzielonych zadań.
Rachmistrze spisowi powołani w wyniku naborów, przeprowadzonych na zasadach i w trybie określonych w ustawie	W PSR 2020 – 5661 osób. W NSP 2021 – ok. 17 tys. osób.	W przypadku PSR 2020 – na podstawie wykazu gospodarstw rolnych wg gmin i przewidywanej wydajności rachmistrzów. W przypadku NSP 2021 – na podstawie przewidywanej wydajności rachmistrzów.	Realizacja bezpośrednich wywiadów, a przy nasilonym zagrożeniu epidemią – wywiadów telefonicznych.

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projektowana ustawa nie była przedmiotem uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji publicznych. Projekt jest procedowany w trybie odrębnym, zgodnie z przepisami uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2016 r. poz. 1006, z późn. zm.).

Projektowana ustawa nie wymaga przedstawienia właściwym instytucjom i organom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia projektu.

Projektowana ustawa nie podlega notyfikacji do Komisji Europejskiej na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).

Projekt ustawy zostaje zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Głównego Urzędu Statystycznego oraz na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt nie będzie miał wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

Z uwagi na fakt, że przedmiotowa regulacja nie odnosi się do związków zawodowych lub organizacji pracodawców, odstąpiono od przekazania projektu do zaopiniowania tym podmiotom.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z ..... r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]												
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0-10)	
Dochody ogółem													
budżet państwa													
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													
Wydatki ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródła finansowania	<p>Projektowana ustawa nie wpływa bezpośrednio na sektor finansów publicznych.</p> <p>Proponowane w projekcie ustawy zmiany nie spowodują zwiększenia wydatków na badania statystyczne ani na realizację spisów powszechnych (powszechnego spisu rolnego w 2020 r. oraz narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań w 2021 r.). W przypadku omawianych spisów powszechnych dokonane zostanie przesunięcie części środków z wynagrodzeń bezosobowych na wynagrodzenia osobowe.</p>
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	<p>Zmiany w załączniku nr 4 do ustawy o PSR oraz w załączniku nr 3 do ustawy o NSP polegają na przesunięciu części środków finansowych z paragrafu dotyczącego wynagrodzeń bezosobowych do paragrafu dotyczącego wynagrodzeń osobowych w ramach grup wydatków dotyczących rachmistrzów spisowych.</p> <p>Przewidziano, iż w przypadku braku zagrożenia epidemicznego w trakcie realizacji PSR 2020 rachmistrze spisowi w liczbie 5661 zbierający dane bezpośrednio od respondentów przeprowadzą wywiady za kwotę 43 142 tys. zł (37 zł za 1 wywiad). Wywiady realizowane przez rachmistrzów spisowych metodą wywiadu telefonicznego byłyby wówczas przeprowadzone za kwotę 3 680 tys. zł (20 zł za 1 wywiad) przez 900 rachmistrzów. W przypadku zagrożenia epidemią – w sytuacji skrajnej, czyli bez możliwości kontaktów osobistych z respondentami – wszyscy rachmistrze spisowi będą zbierać dane metodą wywiadu telefonicznego, przy czym konieczne będzie zwiększenie liczby rachmistrzów spisowych do 1800, a kwotę przeznaczoną na bezpośrednie wywiady będzie należało wówczas zmniejszyć o 10 mln zł na rzecz realizacji wywiadów telefonicznych.</p> <p>Analogiczna sytuacja występuje w ramach NSP 2021, gdzie przy braku epidemii potrzeba ok. 17 tys. rachmistrzów spisowych do zebrania danych metodą wywiadu bezpośredniego za kwotę ok. 106 510 mln zł (7 zł za 1 wywiad) i 900 rachmistrzów spisowych do zebrania danych metodą wywiadu telefonicznego za kwotę ok. 900 tys. zł (4 zł za 1 wywiad). Przy zagrożeniu epidemią konieczne będzie zwiększenie liczby rachmistrzów spisowych zbierających dane metodą wywiadu telefonicznego do 1800, a kwotę przeznaczoną na wywiady bezpośrednie będzie należało wówczas zmniejszyć o 12 mln zł na rzecz realizacji wywiadów telefonicznych.</p>

	<p>Zmiany te, wymuszone przez zagrożenie COVID-19, są konieczne ze względu na odmienny sposób wynagradzania rachmistrzów spisowych pochodzących z naboru zewnętrznego dokonywanego przez gminne biura spisowe (współpraca w ramach umowy zlecenia) oraz rachmistrzów spisowych będących pracownikami jednostek służb statystyki publicznej (zatrudnienie w ramach stosunku pracy). W przypadku podwyższonego zagrożenia COVID-19, uniemożliwiającego dokonywanie wywiadów bezpośrednich, zbieranie danych od respondentów będzie się odbywało drogą wywiadu telefonicznego, dokonywanego w znacznej mierze przez rachmistrzów spisowych będących pracownikami jednostek służb statystyki publicznej. Przesunięcie środków między paragrafami umożliwi wypłatę dodatków spisowych dla tej grupy rachmistrzów spisowych.</p> <p>Wprowadzane w projektowanej ustawie zmiany w zakresie wynagrodzeń nie będą stanowiły podstawy do ubiegania się o dodatkowe środki na ten cel.</p>
--	---

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

		Skutki						
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z ..... r.)	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Projekt nie wpływa bezpośrednio na sektor dużych przedsiębiorstw.						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Projekt nie wpływa bezpośrednio na sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	Projekt nie wpływa bezpośrednio na sytuację rodziny i obywateli oraz gospodarstwa domowe.						
	osoby niepełnosprawne i osoby starsze	Projekt nie wpływa bezpośrednio na sytuację osób niepełnosprawnych oraz osób starszych.						
Niemierzalne	konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość	Projekt nie wpływa bezpośrednio na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość.						

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

☐ nie dotyczy	
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy
☒ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektroniczności.	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy

Komentarz:
Projekt ma pozytywny wpływ na przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie dostarczania publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych, umożliwiając ograniczenie nakładanych na te pomioty obowiązków informacyjnych.

Wprowadzenie w projektowanej ustawie (art. 1 pkt 3) dostępu służb statystyki publicznej do danych pochodzących z rejestru przedsiębiorców telekomunikacyjnych, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej, umożliwi precyzyjne ustalenie dostawców publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych, na których nakładany jest obowiązek przekazania Prezesowi GUS danych o abonentach. Korzystanie z danych z tego rejestru pozwoli na ograniczenie nadmiarowego występowania do tych dostawców publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych, którzy nie prowadzą działalności w zakresie świadczenia usług głosowych. Zmniejszenie nadmiernego obciążenia gestorów ma szczególne znaczenie w związku z trudną sytuacją tych podmiotów związaną z ograniczeniami z powodu epidemii COVID-19.

9. Wpływ na rynek pracy

Projekt będzie miał pozytywny wpływ na rynek pracy. Dotyczy to w szczególności zniesienia obowiązku zamieszkiwania kandydata na rachmistrza spisowego, pochodzącego z otwartego i konkurencyjnego naboru, na terenie danej gminy. Jest to szczególnie istotne w sytuacji konieczności poszukiwania nowych źródeł zarobkowania przez osoby objęte zwolnieniami spowodowanymi problemami finansowymi wielu przedsiębiorców w związku z epidemią COVID-19. Ponadto rozwiązanie takie pozwoli na aktywizację zawodową osób zamieszkałych w gminach dotkniętych znacznym bezrobociem, tj. podjęcie współpracy w ramach umowy zlecenia na terenie innej gminy w okresie przeprowadzania czynności spisowych.

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne	☐ demografia	☒ informatyzacja
☐ sytuacja i rozwój regionalny	☐ mienie państwowe	☒ zdrowie
☐ inne:		

Omówienie wpływu

Popularyzacja wśród ludności, w tym rolników, samospisu internetowego (w razie potrzeby wspomaganego przez pracowników statystyki) jako bezkontaktowej metody zbierania danych jest działaniem, które przyczyni się do rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Podobny efekt przyniesie zdobycie przez rachmistrzów spisowych wiedzy na temat prowadzenia wywiadów z wykorzystaniem aplikacji interaktywnej oraz umiejętności zastosowania urządzeń mobilnych zarówno do wywiadów telefonicznych, jak i bezpośrednich wywiadów.

Projekt ma pozytywny wpływ na zdrowie publiczne. W ramach obydwu omawianych spisów powszechnych projekt wprowadza rozwiązania dające możliwość całkowitej rezygnacji, w razie potrzeby, z kontaktów bezpośrednich między rachmistrzami spisowymi a respondentami – użytkownikami gospodarstw rolnych (PSR 2020) i osobami fizycznymi objętymi spisem powszechnym (NSP 2021), tj. daje możliwość przeprowadzenia spisów powszechnych wyłącznie z wykorzystaniem metody samospisu internetowego albo wywiadu telefonicznego.

Podobnie w odniesieniu do innych badań statystycznych statystyki publicznej będzie istniała szersza możliwość stosowania wywiadów telefonicznych, co zmniejszy konieczność nawiązywania bezpośrednich kontaktów między ankierem statystycznym a respondentem.

Rozwiązania takie są szczególnie potrzebne dla przeciwdziałania dalszemu rozprzestrzenianiu się epidemii COVID-19.

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Proponuje się, aby projektowana ustawa weszła w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia (art. 8 projektu). Konieczność niezwłocznego wejścia w życie ustawy podyktowana jest potrzebą pilnego stworzenia rozwiązań prawnych umożliwiających niezakłócone, a zarazem bezpieczne prowadzenie badań statystycznych statystyki publicznej, w tym przeprowadzenie dwóch spisów powszechnych zaplanowanych na lata 2020 i 2021 w warunkach epidemii COVID-19.

Przewidywany termin wejścia w życie projektowanej ustawy nie narusza zasad demokratycznego państwa prawnego i jest uzasadniony ważnym interesem państwa, tj. koniecznością przeprowadzania badań statystycznych.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Nie planuje się ewaluacji efektów projektu.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)